

III. TÁRSULATI ÜGYEK
A POZSONYI
ORVOS-TERMÉSZETTUDOMÁNYI EGYESÜLET
ÜLÉSEINEK JEGYZŐKÖNYVEI
1894—1896-ig.

I. Az orvosi szakosztály ülése 1894. évi január 31-én.

Elnök: *Dr. Tauscher Béla.*

Jegyző: *Dr. Barts József.*

Tárgysorozat:

Betegek bemutatása.

Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja az 1893. évi november 22-én tartott szakülés jegyzőkönyvét, mire az, miután észrevétel nem történt, hitelesítve lett azon ohajtás kapcsán, hogy dr. Schmid Hugó az autoreferatot a titkárság rendelkezésére bocsátani sziveskedjék.

Napirend előtt megemlékezik az elnök meleg szavakban dr. Böhmer Nándor elhunyt tagtársról, ki buzgó részese volt az egyesületnek.

Helyeslőleg tudomásul szolgál.

Továbbá előterjeszti az elnök, hogy a Rómában tartandó orvosi kongressusson való megjelenésre meghívást kapott az egyesület.

A meghívást tudomásul veszi a szakülés s megbízza az elnököt, hogy képviseltetésének ügyét intézze el — s a legközelebbi ülés tárgyául tűzze ki.

Napirend.

1. Dr. *Dobrovits Mátás* értesíti a szakülést, hogy osztályára sugárgomba bántalom egy esete került orvoslás alá. A beteget ugyan ma nem mutathatja be, mert kissé lázas — ámde a kórházban szívesen látja azon urakat, kik érdeklődnek. Rendelkezésre állnak a nagyítói készítmények is.

Tudomásul szolgál.

2. Dr. *Kanka Károly* bemutat továbbá egy nőt, ki f. évi január 8-án vétetett fel a szembajos osztályára. Kórhatáro-

zás: hólyagféreg (echinococcus) okozta szemkidülledés (exophthalmus dexter). A beteg beszéli, hogy a mult nyár derekán a jobb szem látása homályosodott. Őszkor nagy fejfájással összekötve meggyuladt a szem, és november havában dagadni kezdett; a látás napról-napra fogyott végre teljesen elveszett; a szemrés bezáródott, s a két dagadt pilla körül húshoz hasonló daganat nőtt ki.

Status praesens: A jobb szem két pillája mozdithatatlan, feszesen szorul a felfelé és előre kitolult szemgolyóhoz; a szemrásben duzzadt kötőhártya részlet látható. Maga a szemgolyó és a kornea annyira felfelé van tolva, hogy utóbbinak csupán alsó kis része volt kivehető. A szemgolyó előre düllédése legalább is két centiméternyi mozdulatlan; felszine, a mennyire az a pillákon át kitapintható volt, egyenletes, sima. Az alsó pillát tapogatva némi hullámozást lehetett ki-venni. Fényérzés teljesen hiányzik.

A kórhatározásra nézve kétségben voltam, hogy a szemdüllédésnek mi az okozója.

Lehetett gondolni tályogra, mely a szemüreg alsó hátsó részében fészkel, továbbá növedékre, vagy valami tömlős daganatra. Eldöntésül Pravaz-féle fecskendővel próba szurást ejtettem a chemotikus kötőhártyára; kiderült erre, hogy a daganat foglalmánya savós folyadék. Hozzá fogtam tehát dr. Schmid Hugó főorvos úr szives segédkezésével a daganat óvatos kifejtéséhez. Minthogy azonban a daganat falazata helyenkint össze volt forva a kötőhártyával, bemetszettük azt több helyen, a mire tetemes mennyiségű savó ürült ki s kiderült, hogy echinococcustömlővel van dolgunk. A tömlő hátsó része csak lazán függvén össze a kötőhártyával, tompán fejtettük ki.

Az echinococcus tömlőt ezennel bemutatom.

A mint a daganatot eltávolítottuk, elernyedtek a pillák, a kornea szemünk ügyébe került, s egészen tisztának mutatkozott. A pupilla kissé tág, szintén tiszta, de változatlan, sem nem tágul, sem szorul, — fényérzés teljesen hiányzik, sőt a szemgolyó összes mozgása is nehézkes.

A gyógyulás zavartalanul folyt le kivéve, hogy a harmadik napon hasfájdalemak támadtak 39 foku láz kíséretében,

mi azon gyanut ébresztette fel bennünk, hogy a hasüregben is vannak echinococcus fészkek — s hogy hashártya gyulladás fejlődik. Azonban ez csalódás volt.

A seb meggyógyulása után szemtükörrel vizsgáltuk meg a szembelsejét. A látóideg sorvadásnak indult a hosszantartó nyomás következtében. Valószínű, hogy a szem is idővel atrofizálodni fog.

Dr. *Kanka Károly* bemutat azután néhány trachomás beteget, kiknél a hó elseje óta a Feuer Náthán dr. féle eljárást alkalmazza.

Felemliti, hogy az utolsó években a szemészek meggyőződvn, hogy a pokolkő oldattal és rézgáliccal a trachoma gyógyításában nem lehet beérni, a szemcsék elvesztése czéljából különféle *sebészi* és *mechanikai* beavatkozáshoz folyamodtak. Így támadt az átmeneti redő kiirtása, a kötőhártya ledörzsölése, lekefelése, masszolása (*Ottava szerint*) a szemcsék körömmel, külön csiptetővel való kinyomása (*Knapp*) s. a. t. Ezen eljárásoknak némelyike igen fájdalmas és sérelmes. Dr. Feuer Budapesten már hosszab idő óta akként orvosolja a trachomát, hogy a kifordított szemhéjak kötőhártját 0 1% szublimatoldatba „ártott vattatamponnal bedörzsöli. különös gondot fordítván arra, hogy az átmeneti redő is alá legyen vetve ezen eljárásnak, mely kevésbé fájdalmas mint a pokolkővel vagy kékkővel való edzés. Azonban oly esetekben, hol bő elválasztás mutatkozik, a lapisoldatot (2 pet) nélkülözni nem lehet. Előadó két hó óta követi ezen eljárást, s igen meg van elégedve az eredménnyel. Ugy látszik, hogy ezen elbánáskor a szublimatoldat mélyebben hatól a kötőhártyas szövetébe, és a szemcsék pusztulását hathatósabb módon végzi. Oly esetekben, hol a szemcsék igen sűrűn és vastagon vannak kifejlődve, előadó igen czélszerűnek találta, ha a ledörzsölés előtt vékony skarifikáló késsel felszinek levakarást ejt, s azután hajtja végre a tamponnal való ledörzsölést. Ez tetemesen gyorsítja a szemcsék vesztését, a nélkül, hogy hegjegyek képződésére adna módot. Dr. Feuer még említést tesz a *borsavnak por alakban való behintéséről*. Előadó ezt is alkalmazta s mondhatja, hogy bizonyos esetekben határozottan bevált, különösen ott, hol nagyon érzékeny és lymphaticus

egyénekkel van dolgunk, hol a porczhártya sűrű pannusza, beszűrődése vagy fekélye van jelen trachoma mellett. Egyáltalán előadó azon nézetben van, hogy a trachoma nem oly betegség, mely sablonszerűleg egy, két orvosi szerrel vagy eljárással gyógyítható; sokféle alakjai és szövvényei azt kívánják, hogy individualizáljunk s változtassuk az eljárást a felmerülő jelenségek szerint. Így megesik, hogy pl. *trachoma mellett*, szemrekesz gyulladás tünetényei is jelentkeznek, ilyenkor atropint nélkülözni nem lehet.

4. Dr. *Wollner kórházi másodorvos* bemutat egyént, ki 1893. évi december 4-én jelentkezett az ambulancián, mivel hogy szodavizesüveg szétrobbanása által balszeme sérülést szenvedett. Az alsó pillá ketté szakadt, a felsőn 3 centimetryi hosszú seb van, a mellülső kamra vérrel telt, a szklerán $2\frac{1}{2}$ centimetryi repedés látható. Az orvoslásra az ujjni vastag chemotikus daganat harmadnapra lelohadt, s ötödnapra a vérömlet is eltűnt a mellülső csarnokból. Azonban e szem látása jelentékenyen megfogyott. Tükörvizsgálatkor kiderült, hogy a lencsében küllőszerű homályosodások vannak, meg hogy az üvegtestben homályos czafatok uszkálnak, mi hyalitisre, üvegtest gyulladásra vall.

A további teendő lesz, hogy a lencse teljes elhomályosodásakor a hályogott eltávolítsuk, ha az egyén annak idején aláveti magát a műtételnek.

5. Dr. *Pápai* a bábaképző intézet tanársegéde csodaszülöttet mutat be: *Acardiacus monopus*.

Ezzel az ülés véget ér.

II. A természettudományi szakosztály ülése 1894. febr. 21 én.

Elnök: *Schmidhauer K.*

Jegyző: *Szép Rezső.*

1. Elnök megnyitván az ülést üdvözli a jelenlevőket, jegyző pedig a múlt ülés jegyőkönyvét olvassa fel.

Észrevétel nem történt. Elnök felkérésére ezen jegyőkönyvet *Lichtenegger Győző* és *Kiss Gábor* hitelesítik.

2. Elnök bemutatja Samarjay Mihály a természettudományi szakosztály elnökének levelét, melyben betegeskedése miatt lemond az elnökségről.

Minthogy lemondása annyira határozott alakban történt s okai nyomósak, hogy a továbbmaradásra birni lehetetlen, a gyűlés sajnálattal bár kénytelen a lemondást elfogadni s volt elnökének buzgó tevékenysége, valamint eddigi kitartásáért hálás köszönetét tolmácsolja a mai ülés jegyzőkönyvében.

3. Felszólítja a gyűlést, hogy a megürült elnöki székre új elnököt válasszon.

A gyűlés egyhangulag Antolik Károly főreáliskolai igazgatót választja meg a természettudományi szakosztály elnökének.

4. Felkéri Antolik Károlyt, hogy a mai napra kitűzött előadását egy új fizikai találmányról tartsa meg.

A gyűlés feszült figyelemmel hallgatja az érdekes előadást, mely a hanglejtő kijavítására vonatkozik, — s befejezése után lelkes éljenzéssel üdvözli előadót, elnök pedig a gyűlés nevében köszönetét fejezi ki.

Egyéb tárgy nem lévén a gyűlés bezáratott.

III. Az orvosi szakosztály ülése 1894. évi márczius hó 14-én.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyző: Dr. *Barts József*.

Tárgy:

1. Folyó ügyek.

2. Betegbemutatás.

1. Az elnök megnyitván az ülést, felolvastatja a múlt ülés jegyzőkönyvét, melynek egy pontja helyesbitést nyert, a mennyiben nem a budapesti demographiai kongressusról, hanem Romában tartandó kongressusról volt szó, mint a hová az egyesület meghívást kapott.

Erre a jegyzőkönyv hitelesítettik.

— 150 —

a) Napi rend előtt jelenti az elnök, hogy az épen említett kongressuson dr. Steinmayer József ker. orvos és dr. Valerian cs. és kir. ezredorvos szándékoznak részt venni, ennél fogva javasolja, hogy e két tagtárs volna megbízandó az egyesület képviselésével.

A szakülés helyeslőleg veszi azt tudomásul s megbizza az elnököt az ügy további elintézésével.

b) Az elnök f.-olvastatja erre az e jegyzőkönyvhez csatolt átíratot, melyet a biharmegyei orvos-gyógyyszerészi és természettudományi egyesület intézett egyesületünkhöz.

Tudomásul szolgál.

Napirend.

B e t e g b e m u t a t á s.

1. Dr. *Schmid Hugó*, a pozsonyi országos kórház főorvosa a jelenleg bemutatandó eset kapcsán megemlékezik elüljáróban egy másik idevágó esetről, mely 1892-ben került osztályára. A kórrajz a következő:

Kálmán Mária 20 éves alsó-jányoki pozsonymegyei illetőségű hajadon 1892-ben július 7-én vétetett fel a pozsonyi országos kórház sebészi osztályára. Bal válla izülete terimében megnagyobbodott, körülbelül kis gyermekfej nagyságú; a bőr felette rendes színű, hullámozás határozott, a karmozgatásnál élénk fájdalmakról panaszkodik a beteg, egyuttal recsegés kiérezhető az izületben. A beteg azt állítja, hogy válla körülbelül 3 hó előtt dagadni kezdett, két hó óta csak nagy nehezen bírja mozgatni. Orvosolva volt vállizület gyulladásáról.

Kórdöntésünk a karfej csontüszkére szólván elhatároztuk, hogy a csonkolást végezzük. A műtétel végrehajtatott július 11-én és következőleg folyt le:

Altatás után megejtván a legélénkebb hullámozás terén a kar feje felett a beszúrást, melyet tágitottam, sok híg és alvadt vér ömlött ki. Megvizsgálva most ujjal a kóros helyet, kitünt, hogy a kar feje teljesen elroncsolt; egyes üszkös csontdarabok könnyen eltávolíthatók. Minthogy a vérzés igen

nagyfokú volt, kitömtem az ürt — s a beteget ágyába vitettem.

Délután a kötés átázván a vértől, tehát megújítottatt. Minthogy pedig immár kétségtelen volt, hogy verő érdaganattal van dolgunk (aneurysma spontaneum arterii axillaris?) egyuttal tudtára adtam a betegnek, hogy a vállperce alatti verőeret le kell kötni, — mibe az nem egyezett bele. Hőfok 39.5°. Julius 9 én kötésváltás. A tamponok eltávolítván újra támad heves vérzés, mi új tamponálást (jodoformos gazéval) tett szükségessé. A beteg arca duzzadt, piros, hőfok 38.2°. Este a kötés vértől átázott.

Julius 11-én beleegyezik a beteg a subclavia alákötésébe, melyet annak rendje és módja szerint végrehajtván, megnyitottam a kar-fej feletti sebet kivette a tamponokat. Vérzés csekély.

A lefolyásra nézve kiemelendő, hogy a kérdéses kar megfenésedett s a beteg szeptember 2 án meghalt. A boncolásba nem egyeztek bele a szülék, tehát az elmaradt.

Ennek előrebocsátása után áttérek a mai esetünkre.

Pauer András 32-éves napszámos f. é. január 24-én került felvételre szúrt sebekkel a bal vállán, a nyak bal oldalán, a Mohrenbeim féle árok felett a lapoczká gerincének acromialis vége táján. Összesen öt szúrt sebet olvastunk meg. Január 30-án valamennyi seb behegedt, csupán a Mohrenheim féle árokbeli genyed. Minthogy ebből kiindulólág a következő napokban ludtojasnyi súlyedéssé tályog fejlődött a bal vállperce alatti táján — az február 7-én megnyitattott. Drainage.

Február 22-én e seb is meggyógyult — de feltűnő volt, hogy a beteg vállát nagyon fájditja. A bal válltáj néhány nap mulva duzzadni kezdett, a daganat napról-napra terjedt, úgy hogy márczius 10-én az egész vállperce alatt alatti táj, a hónalja s hátul a lapoczká tája egy összefolyó gyermekfej nagyságu daganattá vált, mely mélyében hullámozást áruult el. E daganatban fuvó zöreg és surranás hallható. Kórdöntés: aneurysma spurium arteriae axillaris.

Szándékom ennélfogva ez esetben is a subclaviá lekötöni. Az eredményről annak idején bátor leszek beszámolni.

A szakülés tagjai megvizsgálván a beteget, a kór mivoltára és a végzendő műtétre nézve teljesen osztoszkodnak az előadó véleményében.

Ezzel az ülés véget ér.

IV. Az orvosi szakosztály ülése 1894. évi október 31-én.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyző: Dr. *Barts József*.

Tárgysorozat:

I. Betegek bemutatása.

II. Dr. Hauer Ernő: Előadás a vérsavóval való orvoslásról.

III. Dr. Tauscher és Dr. Mergl: A Löffler féle difteria bacillusai tenyészetének bemutatása.

Az elnök megnyitván az ülést, üdvözli az igen szép számban megjelent tagokat. Megjegyzi tovább, hogy a jegyző nincs jelen, a múlt ülés jegyzőkönyve tehát nem olvasható fel és nem hitelesítő. Felkéri egyuttal Dr. Vámosy István kartársat, hogy a jegyzőt megérkezéskéig helyettesíteni sziveskedjék.

Dr. Vámosy István elfoglalja a jegyzői széket.

Napirend.

I. Betegbemutatás.

1. Dr. *Schmid Hugó* kórházi főorvos bemutat egy 53-éves férfit, a kinek esete annyiban érdekes, hogy műtét után két súlyos bajától szabadult meg; és pedig 6 évvel ezelőtt féloldali arczsába miatt a szemgödörfölkötti és szemgödör alatti ideget resecálta; az alsó szemgödör alatti ideg kimetszése céljából a szemgödör alatti lik előtt félivalakú metszést ejtett, az ideget felkereste, és hogy 3 centimetryi darabot kimetszhessen, függőirányos segédmetszésből a csatornát felvéste. A szemgödör fölötti idegből 1 cm. hosszú darabot távolított el. Az egyén örömmel említi, hogy türehetlen és

kinzó fájdalmaitól azóta megszabadult, és csak nagy ritkán egy-két óráig tartó fájdalmas villogás juttatja eszébe, hogy valamikor mennyit szenvedett.

Ugyancsak ezen egyénnek nyelvsúcson levő mogyorónyi nagyságú rákos fekélyét ékalakú metesszéssel irtotta ki, mire gyors összeforrás jött létre. Hogy ezen fekély — daczára annak, hogy mirigyei beszűrődve nem voltak — rosszindulatú volt, bizonyítja azon körülmény, hogy 2 hónap múlva kiújulás következett be. Ujra kiirtás és egyesítés; összeforradás azonban csak részben jött létre, úgy hogy most a nyelv csúcsalakú végződés helyett egy, homorulatával mellfelé néző ivalakot mutat. Működés egészen rendes. Ezen eset annyiban érdekes, hogy a műtét négy évvel ezelőtt végeztetett s kiújulás nem jött létre, a mi épen ezen a helyen ritkaság.

2. Bemutat másodszor egy 38 éves egyént, a ki f. é. szeptember 14-én jött a kórházba bélkizáródási tünetekkel. A bélsárhányás által kimerült beteg azt adja elő, hogy öt év óta van sérve; sérvkötőt visel; felvételi előtti napon jobboldali, tojásnyi sérvét visszatolta. Az incarcercacio tünetei olyan hevesek voltak, hogy rögtön műtétre határozta el magát, annál is inkább, mert a kórelőzmény arra utalt, hogy minden valószínűség szerint „reductio en bloc“ történt. A szeptember 15-én délelőtt végrehajtott műtét alkalmával a jobboldali lágyéksatorna fölött egy 6 centimetryni metszést ejtett és miután azt üresen találta a metszést a hasfalakon keresztül, fölfelé meghosszabította és így laparotomiát végzett. A vizsgálatnál csakhamar kiderült, hogy itt nem „en bloc“ visszahelyezés történt, hanem a lob képzékeny szakában, lévő és kiszorulva volt belek úgy a hasfalhoz mint egymás között, nem különben a medencze hátsó falához voltak tapadva. Ezen összenövéseket kezének gyöngéd, simogató mozgásával megoldotta, azután lépcsőzetes satgutvarattal a hasfal sebét egyesíté. Műtét után a bélpassage azonnal szabaddá vált, a mit azonban a műtét utáni 5-ik napon colica-fájdalmak zavartak meg. Azon aggodalma, hogy talán ujjolag létrejött összenövések által feltételezett kizáródás kezdetét vesszi, — két liternyi víz magas beöntése által előidézett székelés által — eloszlott. A beteg november 1-én

gyógyulva hagyta el a kórházat. Ezen esetét azért mutatja be, mert sérvmetszései közül egyik legérdekesebbnek tartja.

3. Harmadszor bemutat egy 16. éves fiút, a ki f. évi márczius 14-én egy vándorlegénynyel találkozáskor, vele csevegésbe elegyedett, és az általa nyújtott pálinkából egy kortyot ivott. Rögtön eszméletlenül rogyott össze és miután egy negyedóra múlva összeszedte magát, a legközelebbi faluba orvoshoz ment, ki márczius 16-án az országos kórházba küldte. A kórház belgyógyászati osztályán belső kezelésben részesült, és azután április 2-án átjárhatlan bárzsing-szűkülettel a sebészi osztályra tétetett át. Naponkint kísérletek a szűkület tágítása céljából, a melyek azonban sikerre nem vezetnek. Az egyén se ételt se italt nyelni nem bír; a végbélben át tápláltatott eddig abban a reményben, hogy talán mégis sikerülend a gyomorba hatolni, de a cardia fölött fekvő szűkületen, daczára a beteg türelmének és már lefokozott érzékenységének, semmi áron sem sikerült. A beteg csontvázzá fogyott; teljes elerőtlenedésben tovább várni nem lehetett, és életmentés céljából május 3-án a gyomornyitás műtétét hajtotta végre. A metszés a szabad bordaív alatt 5 centimetryni hosszúságban ejtetett meg. A hasüreg megnyitása után, a műtét szempontjából figyelemre méltónak tartja azt, hogy a májnak bal lebenye egészen az ejtett seb alapjára tolult. Utal továbbá arra a feltűnőségre, hogy az említett szerv, nemkülönb a máj bal lebenyének széle mellett tapintható gyomor milyen erősen visszahúzódott, úgy hogy a hasfal és a megnyitandó gyomor közti távolságot 5—6 cm.-re becsüli. A hashártyát kivarván a bőrhez előhuzta a gyomrot és rögzítette. Ez eljárás Max Müller módja szerint történt. Három nap múlva, tehát május 6-án lett a gyomor megnyitva és pedig azért, mert a tápláló és izgató csőrök felszivódására utaló jelenségek a várakozásra java-slatot nyújtottak, és nem voltak oly imminens tünetények, melyek az „egyidejű“ megnyitásra ösztönözték volna.

Ezen eset kapcsán figyelmeztet arra, hogy az egyénnek éhhalálhoz közel volta miatt a gyomron nagyobb: 3 cm.-nyi sebet ejtett abból a célból, hogy tömörebb ételeket is bekebelezhessen. Az egyén kis adagokkal sokszor tápláltatott,

a gyomorba tolt és rögzített, hüvelyknyi ürterü drainsövön át. Jelenleg jó színben állítja elé a beteget, kinek sipolya, bár összehúzódott már, de még nem gyógyult be tökéletesen. A szűkületnek tágitása gyomor felül, a műtét után már 10-ik napra, sikerült annyira, hogy egy 12-es számú angol pöcsesapra átjárható volt. A mint az megtörtént, a tágitás szájfelül nagyobb kerületű eszközökkel vétetett folyamatba. Most egy jóltáplált fiatalembert mutat be, ki négy hónappal ezelőtt a kialvó élet lépcsőjén volt. Kérdés e bemutatásnál az, vajjon be-e fog gyógyulni fennálló gyomorsipolya. A haladó összehúzódás azt a reménységet kelti, hogy az természet-szerűleg pokolkővel való égetések alkalmazása által be fog következni. Ha ez nem történnék meg, művi elzárás fogana-tositása volna szükséges, a mit végre fogna hajtani.

2. Dr. Dobrovits Mátyás kórházi főorvos: *Az anya és csecsemőjének egy időben való bújukóros fertőzése, ugynevezett extragenitalis uton a betegek bemutatásával: Z. M. 26-éves napszámosnő, mindkét emlő bimbóján láthatni félhold alakú, a felszínén zsirfényű, kemény tapintatú, szegélyein finom felhámréttel bontott Hunter-féle fekélyt. A hónalja mirigyei kitapinthatók, kemények. Hasonlók a vállperecz feletti árok és a nyak mirigyei. A kis szeméremajkakon találunk két lencsenagyságú plaques muqueusest. E nő 10 hónapos csecse-mője nyelvén van egy lencsenagyságú kemény heg. Fekély volt, mely két hónappal azelőtt támadt, akkor, mikor az anya emlőin fájdalmas repedés keletkezett. Azonkívül észlel-hetünk a csecsemő herezacskója jobb oldalán, és ennek meg-felelően a czomb belszínén egy egy $\frac{1}{2}$ cmtr. átmérőjű szürke váladékkal ellepett, 1 millimetrynire a felszín felé emelkedő másodlagos plaquest. Hasonló két plaques mutatkozik ezzel egy időben a két szájjúgban.*

E fertőzés következőleg eredett. Betegünk sógornéja, kit a mult hónapban bőrbűjakor miatt az osztályomon orvosoltam, s kinek gyermeke 3 hónapos korában öröklött bűja-kórban halt meg. Z. M. távollétében szoptatta annak csecse-mőjét, részint azon csuczlival nyugtatta meg, melyet saját gyermeke használt. Világos tehát hogy a csecsemőt D. nevű

asszony megfertőzte, s ugyanakkor megfertőződött az anya is, ki hazatérve gyermekét szoptatta.

Az érdekes bemutatást köszönettel fogadják.

II. Dr. *Hauer Ernő* jelentést tesz a *Ferencz József* gyermekkorházban véghez vitt difteria ellenes oltásokról. Ezen jelentés a következőleg hangzik:

Azon feszült érdeklődés, a melylyel jelenleg az egész orvosi, joggal mondhatnám az egész művelt világ és így városunk művelt közönsége is, a legújabb difteria ellenes gyógykezelés minden mozzanatát kíséri, arra bátorít fel, hogy mielőtt még a Behring féle diphtheria-ellenes gyógysavó-therápia felett a végleges ítélet mondatott volna, már ma lépjek a tisztelt orvos-egyesület, mint a legilletékesebb forum elé, hogy a pozsonyi Ferencz-József gyermekkorház diphtheria-osztályán a Behring-féle gyógysavóval eddig elért eredményekről beszámoljak.

Szakosztályunk nagy érdemű elnökének, dr. Tauscher Béla városi tiszti főorvos urnak, ki az első serum küldemény költségeit sajátjából fedezte, valamint a drága gyógysavó beszerzésére megindított nyilvános adakozásnak köszönhető, hogy a pozsonyi gyermek-kórházban már f. hó 2-án kezdhettük a kísérletést a Behring-féle gyógysavóval. Az injectiókat és esetleg szükséges intubatiókat dr. Vámosy kartárs urral végeztük együttesen és pedig október 2-ától 22-ig, tehát három hét alatt, összezen 10 esetben. Dr. Tauscher és dr. Mergl kartárs urak naponta figyelemmel követték a kísérleteket és több esetben bacteriologice is megállapították a diagnosist a Löffler-féle bacillus diphtheriae glycerin-agaron való tenyésztése által.

Észleléseinket elég jóakarattal és buzgósággal, de sok mindenféle segédeszköz hiányában végeztük, úgy hogy jelen beszámolóom korántsem tarthat igényt egy klinikai értelemben vett kimerítő jelentés elnevezésére; éppen csak azon tapasztalatokat és benyomásokat akarom felsorolni, melyeket a beoltott eseteknél a diphtheria lefolyását figyelemmel kísérő észlelők nyertek.

Eddig összesen 10 esetben használtuk a höchsti gyár-

ban Behring és Ehrlich ellenőrzése alatt készült gyógyszer és pedig mindig a hármasszámú savót, mely 1500 antitoxin-egység erejével bír, miután éppen csak ez állott rendelkezésünkre. A serum-injectió után minden más eddig kórházunkban alkalmazásban levő therapia mellőztetett; lett legyen az eset egyszerű, nem complicált torok-diphtheritis vagy orrvagy gége-diphtheriával (laryngitis crouposa) szövődményes.

Tiszta, nem complicált torok-diphtheria volt négy, orrdiphtheriával complicált eset volt három, gége-diphtheria volt három.

Korra nézve volt: egy 14 hónapos, két 2 éves, egy 3 éves, három 4 éves, egy 6 éves, egy 7 éves s egy 8 éves betegünk.

Első adagnak mindig egy üvegecskének egész tartalma, tehát 1500 egység injiciálható, még pedig kellő desinficiálás után a hasfal könnyen redőbe szedhető bőre alá. A befecskendés, eltekintve a tűszúrástól, fájdalmat nem okozott soha; utólag helyben a legkisebb reactiót sem vettük észre, sőt a más észlelők, úgy Bókai tnr. ur által is említett csalánszerű kúteg, a mi eseteink egyikében sem lépett fel. A befecskendezett folyadék minden egyes esetben elég gyorsan szívódott fel és mint már említém, semmiféle helyi reactiót nem idézett elő.

Az injiciált antitoxin-egységek összege az egyes esetekben a következő volt:

1 esetben	750
6	1500
1—1 „	2250, 2500 és 3000.

Prophylacticus injectiókat nem volt alkalmunk adni és így az általuk állítólag elért immunitásról nem győződhetünk meg.

A gyógygavóval kezelt 10 eset közül meggyógyult hét, meghalt három.

Meggyógyult valamennyi nem complicált súlyos és közepsúlyosságú torok-diphtheria; továbbá két orrdiphtheriával complicált eset, köztük egy igen súlyos septiform eset egy 14 hónapos rosszul táplált vézna gyermeknél és egy súlyos gége-diphtheria intubált esete.

Meghalt három és pedig orrdiphtheriával szövődményes

torok-diphtheria egy esete reconvalescentiában szívhűdés következtében és két gége-diphtheria intubált esete: egy két éves gyermek ki 10 órával az intubatio és injectió után és egy másik szinte két éves gyermek, ki 17 órával az injectió és intubatio után trachaeitis és bronchitis fibrinosa következtében halt meg.

Engedjék meg, hogy a 10 kis beteg kórtörténetet csak röviden vázoljam, és pedig azon sorrendben, a melyben a serum-injectiónak alávetettek:

1. F. K., 6 éves, felvétetett október 2 án. Betegség tartama 2 nap. Mindkét tonsilla be van vonva egy vékony, szürkés fehér csapadékkal, mely a lágyszájpadláson végig vonul és az uvula hátsó felületét is bevonja; nyaki mirigyek duzzadtak, fájdalmassak. Vizelet fehérjes-mentes. Láztalan.

Serum-injectió 1500 egység. Láztalan lefolyás, a torok gyorsan tisztul, gyors felüdülés 6 nap múlva meggyógyult. Glycerin-agar kémcsövecskére ejtett oltás tiszta bacillus-culturát adott.

2. W. D., 4 éves j. k. sz. 193. Felvétetett 39¹⁰ lázzal októb. 2 án a betegség második napján. Torok tiszta, a garat hátfalán egy félkrajczárnyi nagyságú kocsonyás diphtheriás plaque. Mintán másnap a láz megszűnt, a közérzet elég jó volt és a garaton a processus nem terjedt tovább, a költiséget serumot, melyből csak néhány üvegecske állott rendelkezésünkre, súlyosabb esetekre akarván reserválni, injectiót egyelőre nem csináltunk, hanem a diphtheriás plaqueot Löffler tanár által ecsetelésre ajánlott uj szerrel három óránként ecseteltük.

Ez uj szer, melyet Löffler tanár Budapesten az idei hygienikus congressuson tett közzé, 36 rész toluol, 60 rész alkohol és 4 rész liq. ferri sesquichl.-ból álló keverék, melyel a diphtheriás góczokat három óránként kell 10 perczen keresztül érinteni. Betegünknel azonban harmad napon a láz hirtelen felszökött 39¹⁰-ra; egy nyugtalan éjszaka után a tonsillákat és a lágyszájpadlást diphtheriás alhártyákkal találtuk bevonva, az orrlégzés nehezített és genyes váladék ürül ki az orrjáratokból. Serum-injectió 1500 egység október 4-én; a láz folyton emelkedve d. u. 5 órakor 39⁸⁰ ért el,

azután csökkent, másnap láztalan. Október 6-án, miután demarcatio még nem mutatkozott, második serum injectió 750 egység. Október 7-én demarcatio. Láztalan lefolyás mellett az alhártyák leválnak, a torok tisztul és a váladék kiürülése az orrból teljesen megszűnt. A gyermek közérzete napról napra javul, ágyában ülve a táplálékot nem utasítja vissza. Öt napra a második injectió után csillapíthatlan hányás lép fel, a gyermek hirtelen collabál, végtagjai jéghidegek, pulsusa nem tapintható és rövid idő múlva meghal szívhűdés tünetei alatt.

Ez eset annyiból érdekes, mivel mutatja, hogy daczára az igen erős serum-befecskendésnek (összesen 2250 egység) lett injiciálva), a szivizom elfajulása meg nem akadályoztatott.

3. Sch. C., 2 éves, felvétetett október 4-én. Nagyfokú gégestenosis, jugularis és epigastrialis buborodás, cyanosis, hőmérsék 35.3. A tonsillákon a diphtheriás csapadék apró fozzlányaik vehetők észre. Intubatio és serum-injectió (1500 egység; a légzés felszabadul és a cyanosis szűnik. Két óra múlva kiköbögi a tubust; reintubatio, a tubus 12 óráig fekszik, fuladás veszélye miatt extubatio, mire a gyermek egy hosszú cső alaku alhártyát, a légeső teljes lenyomatát, üríti ki. Daczára ennek meghalt, 17 órával az injectio után.

4. G. I., 4 éves, felvétetett szeptember 29-én, meg a serum-injectiók megkezdése előtt. Garat- és orr-diphtheria; a tonsillák tiszták, láztalan. Ecsetelés liqu. ferri-glycerin 5%-os keverékével. Miután ezen gyógykezelés mellett október 5-éig javulás nem állott be, hármas számú serum injiciáltattott, fél üveggel (750 egység).

Ezentul folytonos normalis hőmérsék mellett a garat lassan tisztul és a kis beteg két heti gyógykezelés után, gyógyultan hagyja el a kórházat.

5. R. R., 14 hónapos, felvétetett október 7-én 37.3 lázzal. Súlyos septiform orr- és garat-diphtheria, áll alatti mirigyduzzanatok, infiltrált környezettel. Savós-gyenes orrváladék. Első serum-injectio (1500), folytonos magas láz, másnap második serum-injectió (1000). — Ezentul a láz lassan szűnik, a mirigyek lassan visszafejlődnek, az orrvála-

dék szinte szűnik és a kis beteg, kinek felgyógyulásához alig fűztünk reményt, lassan kezd üdülni. Október 23-án 16 napi gyógykezelés után gyógyultán hagyja el a kórházat.

6. Sch. K., 7 éves, felvétetett október 11-én, diphtheriás álhártyával a jobb tonsillán. Serum hiányában ecsetelés a Löffler-féle szerrel. Miután két napon át az enyhe lefolyásnak látszó esetenél, daczára a gondos ecsetelésnek, javulás nem állott be, sőt a lány szájpadráson is mutatkozott egy beágyazott álhártya, az áll alatti mirigyek is megduzzadtak, október 13-án serum-injectió (1500) végeztetett. Láztalan lefolyás mellett 48 óra múlva az injectió után demarcatio mutatkozik és az álhártyák lassan leválnak. Gyógyult október 20-án.

7. G. F., 7 éves, felvétetett október 16-án. Súlyos gégediphtheria, nagyfokú gége szűkület, erős scrobicularis behuzódás. A jobb tonsillán insularis diphtheria.

Déli 1 órakor intubatio és serum injectió (1500.) Folyton emelkedő láz; ejjel fél 11 órakor extubatio, a tubus álhártya által való eldugulása végett. A gyermek nagy álhártyát köp ki, mind annak daczára 10 órával az injectió után meghalt.

8. K. F., 4 éves, felvétetett október 17-én. Mérsékelt tracheo-stenosis, torok egészen tiszta. A torokban a diphtheriás megbetegedés 8 nappal a kórházba való felvétel előtt a szülői házban folyt le. Hőmérsék 38°. Október 17-én este serum-injectió (1500), október 18-án reggel láztalan, a gégeszűkület fokozódott, erős behuzódás; ez okból intubatio és második serum-injectió (1500). Légzés felszabadul. Extubatio 48 óra múlva; reintubatio még az nap, miután újból nehéz légzés és behuzódás lépett fel. Extubatio 40 óra múlva. Intubatio tartama összesen 88 óra. Légzés azóta szabad; álhártyát nem köpött ki. Eltekintve a csekély gastricismus okozta hőemelkedéstől, ezentúl zavartalan lefolyás. Október 29-én gyógyultán bocsáttatik el. Jelen esetben összesen 3000 antitoxin egység injiciáltatott.

9. P. J., 3 éves, felvétetett október 19-én torok-diphtheriával. Vaskos szürkésfehér álhártya mindkét tonsillán; láztalan. Serum-injectió (1500). 48 óra múlva demarcatio,

a láztalan lefolyás alatt az álhártyák lassan leválnak és a torok tisztul.

Gyógyult október 28-án, 9 nappal a felvételt után, glycerin-agarra való oltás a Löffler-féle bacillus tiszta tenyészetét adta.

10. Sch. E., 8 éves, felvétetett október 22-én igen súlyos, torok-diphtheriával. Mindkét mandolán vastag szürkés csapadék, erős szájbűz. A gyermek elesve, bágyadt, arcyszíne ólomszürke, az áll alatti mirigyek mindkét felől duzzadtak, fájdalmasak. Hőmérséke 38·4. Serum-injectió (1500), azóta láztalan; 48 óra mulva demarcatio; az álhártyák üszkös czafatokban leválnak, a duzzadt mirigyek visszafejlődnek, a torok lassan tisztul, szépen granuláló kis fekélyes helyeket mutatva fel; közérzet teljesen jó. Jelenleg még megfigyelés alatt áll.

A torokból a Löffler-féle bacillus ki volt tenyésztethető.

Tapasztalatainkat a következő pontokba foglalhatjuk össze:

1. A befecskendett gyógyosavó fájdalmat nem okoz, gyorsan felszívódik és rendesen helyi reactiót nem idéz elő.

2. Az injectió következtében hőemelkedés nem áll be, hanem ellenkezőleg, láz jelenlétében az lassan, nem rohamosan csökken.

3. Ha a láz nem szűnik és a processus tovább terjed, egy második és esetleg harmadik injectió is szükséges.

4. Habár többnyire sok antitoxin-egységet egy esetben, 3000-et injiciáltunk káros hatást nem észleltünk soha.

5. Az injectió után legkésőbb 48 óra mulva demarcatio mutatkozik, az álhártyák foszlani kezdenek és leválnak, a duzzadt mirigyek visszafejlődnek.

6. Könnyebb esetekben már 24, súlyos esetekben 48 óra mulva az injectió után a közérzet javul, az azelőtt bágyadt és elesett gyermekek felvidulnak, élénkebb arcszínt nyernek, környezetük iránt érdeklődnek és az előbb visszautasított táplálékot szívesen vesznek újból.

7. Hűdéseket, az egy szivhűdésen kívül nem volt alkalmunk észlelhetni, így tehát az iránt, vajjon a serumkezelés,

mennyiben befolyásolja a diphtheriás hüdések gyakoriságát, nincsen tapasztalatunk.

8. Két súlyos gége-diphtheria esetében, hol intubatio is végeztetett, nemsokára az injectio után nagy csőalaku ál-hártyák köpettek ki, jelélül annak, hogy a gyógyssavó behatása folytán az ál-hártyák leválása siettetik. Ennek folytán az O'Dwyer-féle intubatio a közel jövőben még nagyobb szerepe van hivatva mint eddig, miután ezen ingeniosus beavatkozás segélyével képesek leszünk a fuladás veszélyét addig is elhárítani, míg a gyógyssavó behatása folytán az ál-hártyák a gégeben és légcsőben és leválnak kiürítettnek.

Nagyon is jól tudom, hogy 10 észlelt esetből még nem lehet statisztikát alkotni, nem is akarom jelen szerény jelentésemben, az általunk eddig elért 70% gyógyulást nagy sikernek nevezni, habár a mostani 30% mortalitás az eddigi 60 és 70% közt ingadozó diphtheria-mortalitáshoz hasonlítva, jelentékeny javulást tüntett fel. Mindazonáltal reményelem, hogy a mi a diphtheria gyógyithatását illeti, tényleg egy szebb jövő küszöbén állunk és erős a hitem, hogy ez alkalommal nem leszünk oly sajnós csalódnak az áldozatai, mint annak idején a Koch-féle tuberculin égbe emelésénél és bukásánál.

Az előadás kapcsán bemutatásra kerülnek a felsorolt diphtheriaesetekből tenyésztett Löffler-féle bacillus kulturái mire elnök az ülést berekeszti.

V. A természettudományi szakosztály ülése 1894. nov. 5-én.

Elnök: *Schmidhauer Antal.*

Jegyző: *Polikeit Károly.*

Elnök megnyitja az ülést, üdvözli a jelenlevőket és felszólítja a jegyzőt, hogy a mult ülés jegyzőkönyvét olvassa fel.

Megjegyzés nem lévén, az elnök felszólítja Antolik Károlyt és Polikeit Károlyt a jegyzőkönyv hitelesítésére.

2. Elnök felkéri Antolik Károlyt, hogy előadását: a polychord bemutatását, tartsa meg.

A gyűlés nagy figyelemmel hallgatja az előadást, a melyben, miután az előadó az általa felállított uj

hanglejtőnek a keletkezését és a mostanáig használt lejtők törvényét röviden ismertette, a két e célra külön készített polychord segítségével az új hanglejtőnek a gyakorlati használatát bemutatja. A gyűlés éljenzéssel üdvözli az előadót, az elnök pedig a gyűlés nevében köszönetet mond.

Más tárgy nem lévén, az elnök a gyűlést bezárja.

VI. Az orvosi szakosztály ülése 1894. novemb. hó 14-én.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla.*

Jegyző: Dr. *Barts József.*

Tárgy:

1. Betegbemutató.

2. Dr. Barda József mint vendég bemutatja elektromos fürdő kádját.

Az elnök megnyitván az ülést, felolvastatja a múlt ülés jegyzőkönyvét, mire az, miután ellenvetés nincs, hitelesítettik.

Következik napirend:

1. Dr. Schmid Hugó kórházi műtő főorvos bemutat egy beteget, melyen koponyalékelés hajtott végre és kapcsolattal ez esettel felelné, hogy e napokban még egy koponyatörés került osztályára, melynek érdekes lefolyásáról referál.

2. Dr. Dobrovits Mátyás főorvos egy nőt mutat be karikás sömörrel (herpes iris).

3. Dr. Barda József mint vendég bemutatja saját találmányu elektromos fürdő kádját.

4. Végül Dr. Mergl Ödön lépfene-kulturát mutat be mely a fertőztelenítő kamara gőzének ki lévén téve, meg nem fogamzott. Az érdekes praeparatumok köztetszést arattak.

Elnök az ülést berekeszti.

VII. Az orvos szakosztály ülése 1894. nov. 28-án.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyző: Dr. *Barts József*.

1. Elnök megnyitja az ülést és a mult ülés jegyzőkönyvét olvastatja fel.

2. Dr. Fischer Jakab megtartja előadást ezen a czimen: „Elmebeteg-e vagy épelméjű.“ Ezen előadás egy törvényszéki esetre vonatkozik, amelyben előadó véleményét kérték ki, vajjon a magát gyilkossággal vádoló egyén, akire azonban a gyilkosságot rábizonyítani nem lehetett elmebeteg vagy épelméjű-e.

Az előadó által adott vélemény élénk érdeklődést keltett, annyiival is inkább minthogy az vádlottat épelméjűnek vallja. Elnök előadónak a tanuságos véleményért köszönetét fejezi ki.

Más tárgy hiján elnök az ülést berekeszti.

VIII. A természettudományi szakosztály ülése 1894. decz. 3-án.

Elnök: *Schmidhauer Antal*.

Jegyző: *Szép Rezső*.

Elnök az ülést megnyitván *Bittera Károly* muzeumőrt szólítja fel, hogy az az időközben a muzeumnak ajándékozott tárgyakat mutathatná be.

Bittera Károly bemutatja Csattogányi Jánosné urnő ő nagysága által a museumnak ajándékozott 350 darab lepkéből, 1807 darab bogárból és 408 darab szarított növényből álló gyűjteményt. A szakülés élénk éljenzéssel fogadta az ajándékot, figyelemmel hallgatta a muzeumőrnek a gyűjteményre vonatkozó szakavatott fejtegetéseit és végül elhatározta, hogy a nemes lelkű adományozónőnek jegyzőkönyvileg szavaz köszönetet.

Polikeit Károly előadást tart a nap és holdfotográfiákról. A rendkívül sikerült fényképfelvételeket skioptikon

segítségével a falhoz vetítvén előadásával élénk élvezetet nyújtott a hallgatóságnak, mely az előadás végeztével előadót lelkesen megéljenezte.

Elnök az ülést berekeszti.

IX. A természettudományi szakosztály ülése 1894. decz. hó 17-én.

Elnök: *Antolik Károly.*

Jegyző: *Polikeit Károly.*

1. Elnök megnyitja az ülést, melynek egyedüli tárgya a tisztujtítás. Midőn az alapszabályok értelmében a maga és tisztársainevében lemond, és az eddig benne helyezett bizalmat megköszöni a választásra nézve ajánlatot akar tenni. Wodianer Imre azt az indítványt teszi, hogy az eddigi tisztviselőket egyhangulag újból válaszsák meg.

Dr. Fischer elfogadná Wodianer indítványát, de egy levélről emlékezik meg, melyben Liebleitner János a választmánynak hosszú időn át volt buzgó tagja korára való tekintettel arra kéri a szakosztályt, hogy őt a candidálásból hagyják ki. Minthogy őt szándékáról lebeszélni nem lehetett ajánlja, hogy helyébe Ránk Rezső min. főmérnök választassék meg.

Bäumler András is arra kéri a szakosztály tagjait, hogy tekintettel túlságos elfoglaltságára hagyják őt ki a listából, ő amennyire teheti úgy is mindent megtesz az egyesület érdekében, de ezuttal sajnos semminemű kötelezettséget nem vállalhat. Bäumler felszólalása sajnálattal tudomásul vétetik, mire Dr. Kanka Károly kir. tan. az előbbi szónok érdemeit kiemelve helyébe Zorkóczy Samu lyceumi igazgatót ajánlja egyhangu megválasztásra.

Wodianer Imre ezek után a következő tisztviselőknek egyhangu megválasztását ajánlja:

Elnöknek: *Antolik Károlyt*, az állami főreáliskola igazgatóját.

Egyhangulag acclamaltatik.

Alenöknek: *Schmidhauer Antal*, min. főmérnököt.

Egyhangulag megválasztatik.

J e g y z ő k n e k : *Polikeit Károly*, gymn. tanárt és *Szép Rezső*, lyceumi tanárt.

Egyhangulag megválasztattak.

V á l a s z t m á n y i t a g o k n a k : *Könyöki József*, áll. reálisk. tanárt, *Rank Rezső*, min. főmérnököt és *Zorkóczy Samu*, lyceumi igazgatót.

Egyhangulag megválasztattak.

Erre Antolik Károly elnök megköszöni a saját valamint a tisztársai nevében az irányukban nyilvánuló bizalmat és igéri, hogy azon lesz, hogy az egyesület felvirágzását minden tőle telhető módon elősegítse.

Más tárgy nem lévén elnök az ülést berekeszti.

X. Az orvosi szakosztályi ülése 1894. december 19-én.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyző: Dr. *Velits Dezső*.

Az ülés tárgya:

T i s z t u j i t á s.

1. Elnök az ülést megnyitja és a mult ülést jegyző-könyvét olvastatja fel, mely ellen észrevétel fenn nem forog.

2. Elnök áttér a mai ülés tárgyára, melyre vonatkozólag Dr. Fischer Jakab azt indítványozza, hogy az eddigi tisztviselőket egyhangulag újból válasszuk meg

Ezen indítvány egyhangulag elfogadtatván elnök a saját valamint tisztársai nevében a beléjük helyezett bizalmat megköszöni és más tárgy hiányában az ülést berekeszti.

XI. A pozsonyi orvos-természettudományi egyesület közgyűlése 1895. január hó 29-én.

Elnök: Dr. *Kanka Károly* kir. tan.

Jegyző: Dr. *Fischer Jakab* titkár.

1. Elnök az ülést következő beszéddel nyitja meg:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Ha egyesületünknek a mult évben történt életnyilvánításait tekintjük, kétféle tényekre akadunk: örvendetesre és kevésbé örvendetesre. Az örvendetes tények közé tartozik, hogy ez évben végre sikerült egyesületi közleményeink egy füzetét világra bocsátani, mi nem csak azon szempontból már igen kívánatos volt, hogy egyszer életjelét adjuk tudományos működésünknek, hanem azért is, mert könyvtárunk gyarapodása egyenesen attól függ, hogy a csereviszonyt fenntarthassuk, mely köztünk s más tudományos társulatok közt létezik.

Örvendetes ténynek tovább mondhatom azt, hogy a lefolyt évben végre sikerült könyvtárunkat rendbe szedni s annak katalógusát előkészíteni, mely nélkül annak használhatósága lehetetlen. Az első ténynek megvalósulását köszönhetjük buzgó titkárunknak, Dr. *Fischer Jakab* urnak, kinek nem csekély fáradtságába került ezen évkönyvünk szerkesztése és kiadása. Az eredeti cikkek, melyek abban közöltek s melyeket az illető szerzők mint társulatunk tagjai oly szívesek voltak nekünk átengedni, bizonyosan figyelmet fognak kelteni a tudományos világban. Könyvtárunk rendezését *Knüppel Gyula* tanár ur oly szíves volt elvállalni s a katalógust előkészíteni. Azt hiszem, hogy nagy köszönettel tartozunk ezen két tagtársunknak eredményes munkálkodásukért. Az örvendetes tények közé számíthatjuk továbbá, hogy muzeumunk a lefolyt nyáron is úgy mint az előbbeni években élénk látogatottságnak örvendett, s egyesületünk azon céljának is, hogy a természettudományok a népben való terjesztését mozdítsa elő, megfelelt; ugyan ezt mondhatjuk a népszerű előadásokról is, melyeknek mindig számos hallgatójuk volt. A lefolyt évben Carnuntumba történt kirándulásunkat is sikerültnek mondhatjuk. Ezek voltak az örvendetes események, kevésbé örvendetesnek meg kell vallani azonényt, hogy rendes szakgyűléseink csak gyéren voltak látogatva s hogy az ezekben tartandó előadásokra csak nehezen akadt vállalkozó. Tisztelt uraim! Három éve annak, hogy társulatunk úgy szólván a halottakból feltámadt s uj alakban a tevékenység terére szállt. Azt lehetett hinni, hogy tul

vagyunk a gyermekbetegségeken, melyek oly veszélyesek a zsenge alkotásu szervezetnek. Attól tartok, hogy még nem vagyunk túl a veszélyen; oly roncsoló, oly veszedelmes betegségnek jelei mutatkoznak, melyek egyenesen társulati életünk fenntartását érintik s veszélybe döntik. Ezen roncsoló betegség, mely mint a difteritis, társulatunk gyökereit támadja meg, ez a részvétlenség, a közönyösség. Ha ez elharapózik, akkor semmiféle serumnak a beöntése nem használ s tönkre megy a szervezet. Tisztelt uraim! Ne engedjük meg, hogy lábra kapjon ezen veszély s válvetve iparkodjunk azt elhárítani!

Midőn alapszabályaink értelmében három évi működés után az összes tiszti karral együtt hivatalomat a tisztelt közgyűlés kezébe vissza szolgáltatom, magam személyére nézve különösen felkérem a t. tagokat, hogy tekintve agg koromat, sziveskedjenek helyembe egy új fiatalabb erőt választani, mely jobban s nagyobb erővel és erélylyel tudja képviselni az egyesületet, s előmozdítani érdekeit és céljait.

Engedjék még meg, hogy néhány szóval üdvözljen az ujjonnan társulatunkba belépett katona-orvos urakat.

Hochgeehrte Herren! Ich erlaube mir die hochgeehrten Herren Militär-Aerzte und Collegen, welche unsern Verein beigetreten sind, aufs Herzlichste zu begrüßen, sie zu versichern, dass wir ihnen mit aufrichtiger Collegialität entgegen kommen und sie ersuchen, durch Mittheilung ihrer Erfahrungen zur Belegung unserer Vereinsverhandlungen beizutragen!
(Élénk éljenzés.)

2. Titkár a következő jelentését olvassa fel:

Tisztelt közgyűlés!

Midőn az elmúlt egyesületi évről számot adok mindenekelőtt sajnálatomat kell kifejeznem, hogy rövid leszek. A titkári jelentés, amennyiben az elmúlt évben kifejtett, tevékenységnek tükrét képezi, annál kimerítőbb és hosszabb minél több és buzgóbb működésről ad számot. De az elmúlt esztendőben mint azt már sajnálattal kiemelttem bizonyos lankadás állott be és csakis a választmány tartotta meg

előírt pontossággal minden hónapban üléseit, míg az egyes szakosztályok azonban, ami a szaküléseket illeti, tavaly nagyon visszamaradtak.

Míg a tavalyi jelentésben az orvosi szakosztály 9 szaküléssel szerepel az idén csak hat szakülést tartottunk és míg a természettudományi szakosztályban az előző esztendőben 6 ülés tartatott az idén már csak 4 ülésről adhatok számot.

A szakosztályi ülések kölömben eléggé látogatottak voltak és sorrend szerint ekkép következtek.

A z o r v o s i s z a k o s z t á l y ü l é s e i n :

január 31-én: dr. *Dobrovits Mátyás*, dr. *Kanka Károly* és dr. *Pápay Károly* tagtársak mutattak be betegeket;

márczius 14-én: dr. *Schmid Hugó* két operált betegéről tartott előadást;

október 31-én: dr. *Hauer Ernő*: A diphtheria elleni vérsavóval való orvoslásról értekezett és dr. *Tauscher Béla* a diphtheria bacillusait mutatta be;

november 14-én: dr. *Barda* mint vendég saját találmányu electromos fürdőjét mutatta be, dr. *Schmid Hugó*, dr. *Dobrovits Mátyás* betegeket mutattak be végül dr. *Mergl* a fertőztelenítő kamarában elhelyezett lépfene kulturákat mutatott be, amely kulturák csirmentesekké váltak;

november 23-án: dr. *Fischer Jakab* egy orvos törvényeséki véleményét olvasta fel; végül

december 19-én tisztujító szakülés volt, amelyen a régi tisztikar újból egyhangulag megválasztatott.

A t e r m é s z e t t u d o m á n y i s z a k o s z t á l y ü l é s e i n :

február 21-én: *Antolik Károly* egy új physikai találmányról érkezett;

november 5-én: ugyancsak *Antolik Károly* a polychordot mutatta be és arról előadást tartott;

december 3-án: *Bittera Károly* bemutatta a muzeumnak ajándékozott tárgyakat és *Polikeit Károly* előadást tartott a hold és napfotografiákról; végül

december 17-én: tisztujító szakülés volt, amelyben mint a választmánynak új tagjai *Rank Rezső* min. főmérnök és

Zorkóczy Sámuel lyceumi igazgató választottak meg. *Liebleitner János* és *Bäumler András* tagtársak helyett, akik sokoldalú elfoglaltságuk miatt választmányi taggá való jelölésüket el nem fogadták.

Ami a népszerű estélyeket illeti úgy az idén négy ilyen estélyről adhatok számot.

Február hó 15-én *Schick Emil* kir. mérnök ur a fotografiáról értekezett és előadását számos kísérlettel tette élvezetessé;

márczius hó 13-án: dr. *Dobrovits Mátyás* a bőr alkatáról tartott előadást;

aprilis hó 4-én: *Schwicker Alfred* a víz elemeiről tartott előadást érdekes kísérletekkel; végül

november hó 21-én: dr. *Pávay-Vájna Gábor* a diphtheritistről és a vérsavó gyógy mód alkalmazásáról tartott előadást.

Minden egyes közreműködő tagnak köszönetünket kell kifejeznünk, amiért nekünk annyi igazán élvezetes órát szereztek. A népszerű előadások valóban a szó szoros értelmében népszerűek, a városháza nagy terme zsúfolva szokott lenni és a sajtó is elismeréssel adózik egyesületünknek azok rendezéseért. Mint minden évben úgy ezuttal is hálás köszönetünket fejezzük ki Pozsony városa közönségének amiért a városháza nagy termét az idén is egyesületünket teljesen díjtalanul engedte át.

Egy fontos mozzanatról kell még megemlékezni és ez az egyesületi évkönyvnek megjelenése. Egyesületünk csak morális kötelességet teljesített, midőn tagjainak és annak a számos tudós egyesületnek melylyel csereviszonyban áll, recompensatióul ezt az évkönyvet nyújtotta.

Végül fel kell említenem, hogy ami a tagok számát illeti némi csökkenés mutatkozik. Mig az elmúlt esztendőben 187 rendes és 7 tiszteletbeli tagunk volt úgy most a tagok száma 179 rendes és 8 tiszteletbeli tag. Három tagnak a halála jutott tudomásunkra, akik közül első helyen kell említenem *Guoth Gyula* révkapitányt, aki egyesületünk körül buzgó tevékenységet fejtett ki, továbbá *Feigler Ignátz* építész és *Klausz Nándor* nyugalmazott intendánst, kik a legrégebb tagjaink közé tartoztak. Áldás borítsa hamvaikat!

Tisztelt közgyűlés! Midőn a fentiekben az elmúlt egyesületi év történetéről számot adtam, önkénytelenül eszembe jutott az a szerény bécsi polgár, aki minap elhunyan végredeletileg közel egy millió forintot hagyott a bécsi akadémiának. És nem azért jutott ez eszembe és nem azért hozom ezt itt elő, mintha példálózni akarnék és egyesületünknek ily — olcsó — uton való gazdagodására és virágzására óhajtanám a közfigyelmet felhívni, távolról sem! Az eszme lánczolat ugyanis önkénytelenül ezen végredelet és természet-tudományok iránti szeretet közötti összefüggés keresésére vezetett. És a természettudományok iránti szeretet az, amelynek tulajdonképpen egyesületünk is létét köszönheti, midőn egyesek nem ugyan vagy legalább nem kizárólag anyagi, hanem inkább szellemi hozzájárulással igyekeztek egyesületünket nagygyá és virágzóvá tenni. A természet számlálhatatlan jelentésnek kutatán tisztelt közgyűlés, mindig bő anyagot szolgáltatott az emberi elme műveléséhez és mióta az emberiség él és gondolkodik a természet titkainak buvárlása jelentékeny szellemi erőt absorbeált. Az ember — aki tulajdonképpen szintén a természetnek egy parányi alkotása — minduntalan visszatér a természethez, mint gyermek a szülő anyjához. A természet törvényeiben tanulta meg az ember megismerni az alapigazságokat, amelyek már csak abban is különböznek a földi, a gyarló emberi igazságtól, hogy a természet törvényei semmiféle kivételt nem tesznek, és örökkön örökké tartanak. Ilyen törvénye a természetnek az is, hogy minden nyugvás látszólagos csak, hogy a világon tulajdonképpen az örök mozgás és rezgés az uralkodó genius. Engedjék meg t. tagtársaim, hogy a természetnek ebből a törvényéből meritsem én is azt a reménye, hogy az elmúlt egyesületi év nyugvása is csak látszólagos és a következő években a mozgás a fokozott és buzgó tevékenység aerája következik be, amely aerában, ha egyesületünknek minden egyes tagja közreműködik, úgy a siker bizonyára el nem maradhat.

A titkár jelentése helyesléssel tudomásul vétetik.

3. A muzeumőr felolvassa a következő jelentését:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Muzeumnunk mostoha elhelyezési viszonyai, melyek nagyon is rövidre redukálják a dolgozásra fordítható időt egyrészt, másrészt sokoldalu elfoglaltságom miatt ismét az igen tisztelt közgyűlés szíves elnézését kell kikérnem, amiért hogy rendszeres inventálásról még ezuttal sem számolhatok be, hanem csak a régi, többé kevésbé megbízható inventariu-mokra hivatkozva van szerencsém jelenteni, hogy gyűjteményünkben el van helyezve összesen 14,718 db. tárgy, mely szám a mult évi jelentésemben kimutatott 12,063 dbhoz képest 2655 dbnyi örvendetes gyarapodás mutat.

Ezt a szép gyarapodást egyedül *Csattogányiné* urnő *8* Nsgának köszönhetjük, aki a lefolyt évben gyűjteményünket egy kettős szekrényben elhelyezett 350 db lepkével, 1807 db bogárral és 408 db szárított növényvel volt szíves megajándékozni. — Ezt a szép ajándékot részben már volt alkalmam a szakülésnek bemutatnom s azt hiszem az igen t. közgyűlés helyeslésével találkozom amikor egyesületünk nevében erről a helyről is meleg köszönetet mondok a nemes adakozónak, amint azt annak idején a választmány megbízásából előszóval megtennem szerencsém volt.

Ami a muzeum látogatottságát illeti, örömmel jelenthettem, hogy helyiségének barátságatlan volta daczára az idei látogatók száma a tavalyihoz képest örvendetes gyarapodást mutat, ami talán egyrészt a választmány tavalyi felhívásának és a látogatók legnagyobb contingensét szolgáltató középiskolai tanulók általánosan észlelhető számbeli növekedésének, másrészt annak is tudható be, hogy a mult évi szeptember hó 24-én és 25-én a kerületi tornaverseny alkalmából a muzeumot 2 napon át nyitva tartottam. — Bár a városunkban ezen alkalommal nagyszámmal összegyűlt vidéki ifjúság — nem lévén a dolog a hivatalos programmban fölvéve — alig szerezhett róla tudomást, tulajdonképeni céljából a kedvezőtlen idő által eltérítettén, elég sűrűen látogatta gyűjteményünket. — Május 6 tól október 14-ig 25 napon át volt nyitva muzeumunk a nagy közönség számára s ez alatt az idő alatt, daczára a sok borus napnak 5995 en, átlag

napjában 240-en látogatták, mely számok a tavalyiakhoz képest (5465, illetőleg 237) mint jeleztem, öröndetes gyarapodást mutatnak.

A gyűjtemény állapota — hogy az ilyen, az organikus bajban szenvedők állapotának jelzésénél dívó, nagyon is tág értelmű kifejezéssel éljek, a körülmények, a nagyon is mostoha elhelyezési körülményekhez képest, csodálatosan jó, de ha ezeket, a tudományos szempontból olyan becses tárgyakat megóvni, tulajdonképeni rendeltetésüknek még továbbra is megmenteni akarjuk — pedig azt hiszem, minden áron akarjuk! — napról napra égetőbben mutatkozik egy új, világosabb, szárazabb helyiségnak a szüksége.

Annak a szép munkaprogrammnak, melyet az elmúlt egyesületi évre magamelé tűztem minden egyes pontját — őszintén bevallom — másnemű elfoglaltságom s egyéb itt bővebben ki nem fejthető gátló körülmények miatt, sajnos, nem tarthattam be s annak a rövid időnek is, — melyet custosi hivatásomnak szentelhettem, nagyrészt a kedvezőtlen elhelyezésből származott konzerváló munkák vették igénybe. Ezekből az aprólékos, de amellet mégis időt rabló munkáktól eltekintve a determinálástól a tisztogatásig munkát végeztem 161 db palaeontologiai tárgyon, 464 ásványon, 2957 db különböző száraz praeparatumon, 123 spiritus praeparatumon, 8 kitömött állaton, 8 fali táblán, összesen mintegy 3721 tárgyon.

Ennyiben vagyok bátor muzeumunk életének elmúlt évről szóló jelentésemet szives tudomás vétel végett az igen tisztelt közgyűlés elé terjeszteni.

A jelentés helyesléssel tudomásul vétetik.

4. A könyvtáros a következő jelentését olvassa fel:

Tisztelt közgyűlés!

Midőn egy ével ezelőtt a könyvtár másod-örévé megválasztani méltóztattak, czélomul tűztem ki — kitüntető bizalmukat kiérdemelni az által, hogy a tudomány minden ágának kincseiben bővelkedő, de már évek óta zilált állapotban tespedő könyvtárunkat rendbe hozzam.

Ez irányban kifejtett szerény munkálkodásom eredménye képen van szerencsém a t. közgyűlés tudomására hozni, hogy a könyvtár rendezését jó formán már befejeztem; a mennyiben az összes folyóiratokat és könyveket összeirtam és az összeírás alapján a katalogust is elkészítettem, melynek még ez év folyamán eszközrendő kinyomatását egyesületünk t. bizottsága az e hóban tartott ülésében elhatározta. A folyóiratokat már el is helyeztem a katalogus alapján, a könyveket azonban már értem nem rá elhelyezni; ezt a munkát már a nemsokára bekövetkező hosszabb és melegebb napokra kellett hagynom. Végül kell még megjegyezni, hogy több könyvet, melyek majd egészen el voltak rothadva, nem vettem föl a jegyzékbe, valamint hogy a folyó iratoknál itt-ott egész évfolyamok vagy egyes füzetek hiányoznak. E hiányokat külön összeirtam, hogy azokat az illető társulatokból alkalmilag kérni lehessen.

A katalogusból, melyet ezennel van szerencsém bemutatni, kitűnik, hogy a könyvtár folyóiratokat tartalmazó részében van körülbelől 340 féle folyóirat és több száz egyes füzet; a könyveket tartalmazó részben pedig van 830 természettud. és vegyes tartalmu mű 1730 kötet — illetőleg füzetben és 455 orvosi munka 1004 kötet — illetőleg füzetben.

A lefolyt 1894. év folyamán érkezett füzetek ezimen szerint szétosztva az olvasó terem állványán vannak elhelyezve. Beérkezett pedig mint csereküldemény természet- és orvos-természettudományi évkönyv folyóirat 125 féle. Ezek közül megjelent Magyarországon 18 és a többi külföldön.

A beküldők között vannak: a budapesti, amsterdami, berlini, brüsseli, göttingeni, lipcsei, milánói, modenai, müncheni, philadelphiai, szt. lousi, szt. pétervári, stockholmi és a bécsi tudományos akadémiák; a többi küldemények részint természettudományi, részint orvos-természettudományi egyesületek által küldettek.

A jelentés helyesléssel tudomásul vétetik.

5. A pénztáros felolvassa a következő jelentést:

Tisztelt közgyűlés!

Az elmúlt 1894 ik évben, a melyet 287 frt 88 kr.-ral nyitottunk meg, befolyt tagsági díjakból 548 frt és pedig fizettek egész évi tagdíjat százhuszonhatan, fél évit egy tag és negyedévit tizenketten, diplomákból befolyt 16 frt, kamatokból 31 frt 21 kr., összesen 565 frt 21 kr.

Hátralékban van tizenhat tag.

Az 1894. évi előirányzat volt:

Tényleg kiadatott:

Fűtés	50 frt	17 frt 11 kr.
Világítás	50	6 78
Nyomda	30	33 50 „
Iroda	50	54 81 „
Litograf	30	30 — „
Szolga	180	190 —
Muzeum	40	50 42
Különféle	20 „	67 „ 46 „
	450 frt.	450 frt 08 kr.

Az előirányzatnál tehát csak nyolcz krral adatott ki több és csak az egyes tételeknél van változás. Levonva a 450 frt 8 kr. kiadást a fenti 853 frt 9 krról, marad folyó évi január elsején 403 frt 1 kr., ehhez 500 frt Rainer alapítvány, és egy nyári kirándulás után marad 50 frt. Van azonban tisztelt közgyűlés még az elmúlt évről fizetendő diplomákért 65 frt és a kiadott évkönyv nyomtatásáért 470 frt, ezenkívül a könyvtárnok tiszteletdíja 50 frt a mi majd a fenti maradvány és az idén befolyó tagdíjakból lesz majd fedezendő.

Ezek után van szerencsém a folyó évre szóló előirányzatot előterjeszteni.

Bevétel 160 tag után 640 frt.

Kiadás :

Fűtés	50 frt
Világítás	30
Nyomda	40
Iroda	60
Litograf	30
Szolga	180
Muzeum	50
Különféle	60
	<u>500 frt.</u>

ezen előirányzat a mult évi kiadásoknak megfelelőleg van összeállítva, eltekintve az egyes tételektől. Végösszegben 50 frt magasabb a tavalinál, de azért még mindig marad fölösleg.

A jelentés tudomásul vétetik és a pénztároknak a felmentvény megadatik.

6. Végül háznagy jelentése következik, mely így szól:

Tisztelt közgyűlés!

Tavalyi jelentésemben sajnálatomnak adtam kifejezést, hogy egyesületünk helyiségeit az üléseken kívül csak nagyon kevesen látogatják, jöllehet intézkedtünk, hogy a legujabban érkezett természettudományi munkák a látogatók kényelmére az asztalra tétessenek és az olvasó szobában Auer féle lámpákat is szereztünk be. Sajnos, de nincs okom, hogy az idén szaporább látogatásról tessek jelentést, valamint nem sok jót mondhatok a társas vacsorákról sem, melyet a közrészvétlenség folytán majdnem egészen elmaradtak.

Csak egy örömdetes eseményről adhatok számot és ez a carnuntumi kirándulás volt, amelyen Pozsony városának színe java vett részt, jelölül annak, hogy egyesületünk által rendezett kirándulások az intelligens közönségre még mindig nagy vonzerőt gyakorolnak.

Abban a reményben fejezem be jelentésemet, hogy az idén sikerülni fog a társas életet közöttünk ismét felfrissíteni és egyesületünket e tekintben is kifogástalanná tenni.

A háznagy jelentése tudomásul szolgál.

7. Elnök ezután a mai ülés legfontosabb tárgyaul a tisztujjitást tűzi ki és a közgyűlésnek a maga és tisztársai nevében az eddigi bizalmat megköszönve a maga részéről arra kéri a közgyűlést, hogy az egyesület élére egy nálánál fiatalabb és tetterősebb egyént szemeljenek ki. (Élénk ellentmondások).

Az elnöknek ezen kijelentése után, mindenekelőtt *Unghvári Vilmos* kir. főmérnök szólal fel és a lelépő tisztviselőknek az eddig kifejtett buzgalmukért köszönetet indítványoz. Ezen indítványt egyhangulag elfogadták, mire *Wodianer Imre* azt indítványozza, hogy a tisztikarnak a bizalmunkat legjobban úgy fejezzük ki, ha ismételten egyhangulag megválasztjuk. Erre nagy lelkesedéssel egyhangulag megválasztják:

Elnöknek: Dr. *Kanka Károly* kir. tanácsost.

Alelnöknek: *Wiedermann Károly* kir. tanácsost.

Titkárokul: Dr. *Fischer Jakab* orsz. kórh. főorvost és *Schwicker Alfred* áll. reálisk. tanárt.

Muzeumőrnek: *Bittera Károly* áll. reálisk. tanárt.

Könyvtárosnak: Dr. *Hauer Ernő* államv. orvost és *Knüppel Gyula* áll. reálisk. tanárt.

Pénztárosnak: *Érdy István* gyógyszerész és

Háznagynak: Dr. *Kovács György* tiszti főorvost.

Elnök köszönetét fejezi ki a közgyűlésnek a maga úgy mint tisztársai nevében az irányukban nyilvánuló bizalomért és igéri, hogy igyekezni fog minden tőle telhető módon feladatának megfelelni és az egyesület felvirágzását elősegíteni

Erre a közgyűlést bezárja.

XII. A természettudományi szakosztály ülése 1895. május hó 10-én.

Elnök: *Antolik Károly*.

Jegyző: *Polikeit Károly*.

1. Elnök megnyitja az ülést és felhívja *Wagner Lajos* tanár urat, *Wiedermann Károly* király tanácsos urról, egyesületünk elhunyt alelnökéről szóló emlékbeszédének megtartására.

2 *Wagner Lajos* tanár megtartja a jelen füzetben le. nyomtatott emlékbeszédet, mely a hallgatókra mély benyomást tett.

3. *Szép Rezső* tanár megtartja előadását „*A Pozsony környékén található puhányokról*“, amely előadás ugyancsak jelen füzetben egész terjedelmében megtalálható.

4. Elnök az előadóknak köszönetet szavazva az ülést bezárja.

XIII. Az orvosi szakosztály ülése 1895. október hó 9-én.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyző: Dr. *Barts József*.

Tárgysorozat:

1. Betegbemutató.

2. A kis-hont-gömör vármegyei orvos-egyesület két átirata.

1. Az elnök megnyitván az ülést, üdvözli az igen számosan megjelent tagokat, kérve őket, hogy ezen új munka évadban is buzgósággal működjenek közre az egyesület feladataiban.

Erre felolvastatja a múlt ülés jegyzőkönyvét, mely miután észrevétel nem volt, hitelesítették.

2. Elnök felszólítja az egyesület tagjait, szíveskednének a jelen évben is, az egyesület olvasóterme részére szaklapokat használat végett átengedni.

Betegbemutató.

4. Dr. *Kanka Károly* királyi tanácsos bemutat egy sérült szemű beteget, a kinek kórrajza a következő:

M. E. 13-éves reáliskolai tanuló f. évi márczius hó 15-én utánozni akarván egy kísérletet, állítólag vizet forralt fel kis üvegcsőben, mely szét robbanván, szilánkjai szemét megsértették. Egy órával rá hozzám hozták a fiút, mikor is a következő kórképet találtam. A bal szem pilláin és annak környékén számtalan vörös pontszerű szúrások láthatók, melyekből atyja az üvegszemcséket már nagyrészt kiszede-

gette. A kötő hártya belövelt, számos vörös pontszerű szúrás-sal borított; a korneának alsó részén kölesnyi fehéres folt; a pupilla össze szorult; a szemrekesz alsó részén kis fekete színű nyílás látható. A könnyezés erős. A fiu szűrő, égető fájdalmaokról panaszkodik. Látása csupán fényérzésre szorítkozik.

Mintfog nagyon valószínű volt, hogy kis üveg szálka tört át a szemrekeszen, és az üvegtestbe hatolt, figyelmeztettem az atyját, hogy a szem látóképessége alig lesz helyre állítható, sőt megeshetik, hogy az ép szem megtartása érdekében, a sérült szemet el kell majd távolítani. Orvosi elbánás: Atropin becsöppentés, teljes nyugalom, és hideg borogatás.

Másnap a kitágult pupillán át előtűnt a homályos lencse, azonban idegen testet nem fedezhettem fel benne. A szemlob mérsékelten folyt le; — nyolcz nap mulva a lencse teljesen homályos duzzadt. Tizennegyedik napon a sérülés után, vonalas metszést ejtettem a corneán, s kieresztettem a puha állományu lencse egy részét. A hátramaradt részletek mérsékelt reactió tünetenyei között julius hó végeig felszívódtak. A pupilla jelenleg teljesen tiszta, kerek; ezenkívül van a szemrekesz alsó részén a rendes pupilla alatt kis nyílás, mely szintén tiszta fekete; a kornea alsó részén finom vonalszerű homály. Ezen szem látó képessége olyan, a milyen a szürke hályogtól operáltaké szokott lenni, convex üveggel tetemesen javítható.

A jobb szem kissé myopikus. Jelenleg a fiu folytatja tanulmányait, a „diplopia monocularis“ megszűnt, a mi arra vall, hogy sérült szemét használaton kívül helyezi, s csupán az ép szemét működteti.

Ezen eset több szempontból érdekes. Feltűnő mindenekelőtt, hogy a szem nagy sérülései daczára relative megmenthető volt.

Eldönthetlen továbbá az, hogy miként támadt a lensse gyors elhomályosodása, mi okozta a lencsetok szétrepedését és a szemrekesz sebét? Az elhomályosodott lencse részletekben hiába kerestem üvegdarabokat.

Az pedig még sem igen valószínű, hogy üvegszilánkok egészen a szem hátsó részébe, az üvegtestbe hatoltak volna,

mert akkor ezek most is benn foglaltatnának, s folytonos izgalom kifejtői volnának, a minek pedig nyoma sincsen.

4. Az elnök felolvastatja a Kis-Hont-Gömör vármegyei orvos-gyógyszerész egyesület átiratát, a melyben ez felkéri a pozsonyi orvos-természettudományi egyesületet, hogy csatlakozzék azon felterjesztéséhez, melyben a tisztiorvosi vizsgálatok jelenleg érvényben levő rendjének megváltoztatását kéri.

Dr. Glaser Károly, dr. Zsigárdy Aladár és dr. Dobrovits Mátvás hozzá szólásai után elfogadják az egyesület tagjai dr. Barts József indítványát, mely szerint a szóban forgó felterjesztés szűkebb bizottságnak volna kiadandó, hogy egyesületünk véleményét ezen ügyben kellő alakban formulázza.

Dr. Fischer Jakab véleménye az, hogy az egyesület ezen kérvényezés ötletéből venné tárgyalás alá hazánk egészségügyének tárgyi és személyi kérdéseit, szerkesztessen róluk nagyszabásu memorandumot, s terjeszszé fel azt a legfelsőbb egészségügyi hatóságnak. — Habár az egyesület elismeri az eszme életre való voltát, mindamellett időszerűtlennek tartja az indítványt, mert határozatlan időre elodázná a szóban forgó ügy elintézését, másrészt mert az ilyen memorandum megszerkesztése sok munkára, sok megfontolásra és sok időre tart számot, hogy figyelemre méltó mű legyen.

Dr. Fischer Jakab indítványát tehát mellőzve megválasztják tagokul a jelzett bizottságba dr. Zsigárdy Aladár, dr. Vámosy István és dr. Glaser Károly urakat azon felhívással, hogy a legközelebbi ülésen jelentést tenni szíveskedjenek.

5. Elnök felolvastatja a Kis-Hont-Gömör vármegyei orvos-gyógyszerész egyesület átiratát, melyben felhívja egyesületünket, hogy járuljon hozzá azon felterjesztéséhez, melyet az ugynevezett „Norma pauperum“, és az idevágó orvosi rendelés tárgyában intézett a nagym. m. k. belügyministeriumhoz. Rövid eszmecsere után határozatba ment, hogy ámbár elvitázhatatlan dolog, hogy a jelenleg érvényben levő „Norma pauperum“ semmi tekintetben sem felel meg a gyakorlati élet követelményeinek, tehát új feldolgozása felette kívánatos, mint a mellett az egyesület csupán tudomásul veszi a társ-

egyesület ide vágó felterjesztését, mert ez ügyben a competens forum a közegészségügyi tanács.

Hasonlóképen egyszerűen tudomásul veszi a felterjesztés azon részét, mely a rendelésre vonatkozik, mert ha a közalapokra való orvosi rendelés teljesen szabaddá válnék, kikerülhetetlen volna a vissza élés a közönség részéről. — A hivatalos orvos tájékozhatja magát arra nézve, hogy kit illet meg a díjtalan orvosság kiszolgáltatás, esetleg megbízhatja ügytársát, hogy e téren helyettesitse, ha távol van székhelyétől, vagy akkép intézkedhetik, hogy a község előljáróságával igazoltatja az ilyen rendelvevények dispensációjának megokolt voltát.

Több tárgy nem lévén, az elnök berekeszti az ülést.

XIV. A természettudományi szakosztály ülése 1895. okt. 14-én.

Elnök: *Antolik Károly.*

Jegyző: *Polikeit Károly.*

1. Az elnök megnyitja a gyűlést és felkéri dr. *Fischer Jakab* titkárt, hogy a báró *Mednyanszky Dénes* által beküldött értekezését: „A legujabb Krupp ágyuk mint erőhatási műszerek” olvassa fel.

Dr. *Fischer* felolvassa az említett magyar és német nyelven írt értekezést, melyben br. *Mednyánszky Krupp* által legujabb időben készített két oriási ágyu hatásáról referál. A gyűlés e referatutumot nagy érdeklődéssel hallgatja.

2. *Antolik Károly* igazgató előadását tartja: „A mesterséges jégkészítésről.”

A gyűlés feszült figyelemmel hallgatja az előadást, melyben előadó a mesterséges jégkészítés alapelveit érdekes kísérletekkel megmagyarázza.

3. Elnök az ülést bezárja.

XV. Az orvosi szakosztály ülése 1895. október hó 23-án.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyző: Dr. *Velits Dezső*.

Napirend:

1. Betegbemutatók.

A múlt ülés jegyzőkönyve észrevétel nélkül hitelesítettett. Napirend előtt Dr. *Zsigárdy Aladár* jelenti, hogy a Gömör-Hont megyei orvosegylet memorandumára a kiküldött albizottság a jövő szakülésen terjeszti be észrevételét.

Dr. *Kanka Károly* nőbeteget mutat be, kinek balszemén a cornea külső zugában, részben a selera- és conjunctiváról is kiinduló babnagyságu veleszületettnek látszó tumor ül. E mellett a pupilla jól reagál látás alig zavart. A tumor mellső részének lemettszése után fogja a diagnózist megtenni.

Dr. *Fischer Jakab* egy elmebetegről emlékszik meg, ki-nél czombcsonttörés jött létre, látszólag spontán módon, minden nagyobb külerőszak nyoma nélkül. A kórokra nézve csak a későbbi észlelés adott felvilágosítást, a mikor is egy osteosarcoma gyors fejlődése és növekvése lépett előtérbe. A stereoscopikus photographiát bemutatja.

Dr. *Fürst, Schmid* főorvos osztályán észlelt hügykő esetét adja elő, a mely nőbetegnél a hügyholyagba tört hajtű körül képződött és hulyaghüvely sipoly képződésére vezetett. Az eset a következő:

M. Teréz, 20 éves hajadon napszámosnő f. évi szeptember hó 24-én vétetett fel az orsz. kórház belbetegek osztályára, incontinentia urinae miatt. Felvételnél a beteg halovány, gyenge, rosszul táplált és fejlett. Panaszkodik, hogy vizeletek egy év óta folyton csepeg, a minek okát azonban nem tudja megnevezni. Beteg intra vaginalis vizsgálásánál következőket lehetett észlelni. A kutató ujj körülbelül 1 cmnyire való behatolás után egy igen hegyes, részint sima, részint érdes felületű tárgyat tapint, mely kevéssé mozgatható, és a hügycső és hüvely falát rezontosan átfúrta. A diagnosis hegyes, túalaku hügykőre állítatott, a mely alakja és rá gyakorolt nyomásnál fogva az előbb említett átfurást okozta. Műtét végett a beteg a sebészeti osztályra lett áttéve, a hol

október 1-én Schmid főorvos ur a következő műtétet végezte. A hüvely szorgos desinfectálása után cocainnal eszközölt anaesthesia mellett a műtő makkfogóval hatolt be, hogy a kő hegyét megfogja. Erre azonban a kő hegye laza, porosus consistenciája miatt törmelékekre szakadt és a fogó egy hegyes fémtárgyat fogott meg, a mi közelebbi vizsgálatnál egy tű hegyének derült ki. Most a tű hegye fixáltatott, mögötte pedig részint lithotriptorral, részint fogóval zúzatott össze a hugykő, melyről most tisztán derült ki, hogy egy hajtű körül képződött volt. A hajtű kihuzatása akadályokba ütközött, mert a másik vége el volt hajlítva és a vaginának jobbik falába volt beékelve; ezen végét ujjal kellett elhajlítani és azután kihuzni. Ezután még apró kőtörmelék mosattak ki a hüvelyből.

A műtét után vallotta be a leány, hogy egy évvel ezelőtt a tűt hüvelyébe vezette be azon czélból, hogy elmaradt tisztulását újra idézze elő. A fistula elzárása miatt újabb műtét lesz szükséges.

Ez eset kapcsán Dr. Lövy egy virgó esetét hozza fel, kinél két egy-egy kis alma dionyi hugykövet távolított el a hüvelyből, melyek a hólyag fal átkoptatása után kiképződött sipolyon át jutottak oda.

Dr. Velits a hugyköveknek nőknél való felette ritka előfordulását emeli ki.

Több tárgy nem lévén elnök az ülést bezárja.

XVI. A természettudományi szakosztály ülése 1895. október hó 28-án.

Elnök: *Antolik Károly.*

Jegyző: *Polikeit Károly.*

Az elnök megnyitja a gyűlést és felkéri *Rank Rezsőt* „A repülő gépekről” szóló előadását megtartani.

A jelenlevők feszült figyelemmel hallgatják az előadót, ki a madár repüléséből kiindulva a repülő gépek szerkesztését és ez uton Wellner, Hörnes és mások

által máig tett kísérleteket előadja, különös tekintettel Dr. Martin által készített repülőgépre, melynek elméletét modellel demonstrálja. A gyűlés az érdekes előadást élénk éljenzéssel megköszönte.

Más tárgy nem lévén, az elnök a gyűlést bezárja.

XVII. Az orvosi szakosztályának ülése 1895. november hó 14-én tartott.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyző: Dr. *Barts József*.

Tárgy:

1. Betegbemutatók.

2. A gömör-hontmegyei egyesület átirata tárgyában kiküldött albizottság jelentése.

Elnök megnyitván a gyűlést, felolvastatja a mult ülés jegyzőkönyvét, mely azután hitelesítettik.

Napirend:

I. Betegek bemutatása.

1. *Kanka Károly* dr. kir. tanácsos értesíti a szakosztályt, hogy a mult ülésben bemutatott esetben dermoid cystáról van szó, melyet részben eltávolított. Teljes kiirtásáról tartózkodott, mert könnyen bejutott volna a szem belsejébe, mi esetleg az üvegtest kiömlését, vagy a szemrekesz kiszorulását idézte volna elő.

Tudomásul szolgál.

2. *Lövy József* dr. bemutat 11 éves fiút, kinek kórrajza röviden a következő:

A fiu egy évvel azelőtt játék közben hasával csizmahúzó élére esett. Huszonnégy óra múlva hányás, roppant fájdalom s 40° láz, kórhatározás szétterjedt sérüléssel heveny hashártyalob. Szokásos kezelés; 16 nap alatt kedvező lefolyás; hőmérsék rendes; étvágy jó; szék rendes; a 21-ik napon el-

bocsáttatott. Az ötödik hét elején visszaesés ismeretlen okból. Kórhatározás: *vakbélmenti gyulladás*; a vakbél táján fájdalmas; hányás, magas láz. A hét leteltével a vakbél táján vakbélmenti tályog fejlődik.

Minthogy a szülők műtői beavatkozást el nem fogadnak tíz napig jódkenőcsöt és meleg borrokatásokat alkalmaztattam, mire a tályog a végbélen keresztül kitört. A belmosásoknak daczára betapadt a bélnyílás és a tályog most újból kezdett képződni, míg végre a tizedik hét elején már a medenczezsont fölött mutatkozott a hullamzás. Kijelentésemre, hogy a beteg tönkremegy, ha a genyt el nem távolítjuk, a fiu szülei beleegyeztek műtői beavatkozásba. Erre az álbordák alatt tályognyitást végeztem; mire fél liternyi geny ürült ki. Drainkötés; 8 nap alatt gyógyulás. A fiu azóta minden tekintetben egészséges.

Ezen eset kapcsán megemlíkszik az előadó még más három idevágó esetről. S pediglen:

a) 64 éves asszony megbetegszik 1892. év február havában vakbélmenti gyulladásban. Márczius 1-ig gyógyulás a rendes kezelés után. Április elején a vakbél táján kemény, élesen határolt, egyenetlen felületű daganat mutatkozik, mely napról napra nő. E mellett a beteg estéli hőemelkedésben s étvágytalanságban szenved, de széke rendes, hányása nincs, hanem sárgulni és senyvedni kezd. Miután április végéig a daganat zsemlye nagyságúvá nőtt, orvosi tanácskozást indítványoztam, melyre két kartárst kértem fel. Tekintve a beteg korát, senyves színét, a daganat minőségét; a kórhatározás rákra szólt. A műtétet mellőztük, mert jó eredménye kilátás nem volt. Minthogy azonban a beteget orvoslás nélkül hagyni nem lehetett, solatii causa forró borrokatásokat rendeltem és valóban — azon ösztönszerű várákozásomra, hogy geny is lehetne a daganatban — harmadnapra megfelelt a vakbélmenti tályog áttörése és távozása e végbélen keresztül. A genyből próbát küldtem a bécsi kórtani intézetbe, mely azt válaszolta: pus bonum et laudabile; ráksejtnak vagy gümő bacillusnak nyoma nincs. Örömünk azonban korai volt, mert itt is elzáródott a bélben levő nyílás és május végéig a

csipő-vakbél-táj rendkívül megduzzadt, és hasfal vizenyő támadt. Erre Schmid Hugó dr. főorvos volt szives a tályognyitást végezni, miközben gyenge szisszenéssel bűzös levegő illant ki a hasüregből. Azonkívül szertelen bűzös geny ürült, mely emésztettel volt vegyülve. Az asszony a szokásos sebkezelés mellett június végéig annyira helyreállt, hogy két fennmaradt sipolynylása daczára Badenbe utazhatott. Betegünk f. évi április 15 ig — leszámítva a még mindig meglevő két sipolyt igen jól érezte magát, de aznap egyszerre nagymennyiségű folyékony bél-tartalom ömlött ki a nyílásokból, mi három napig tartott. Április 18 án orvosi tanácskozás Schmid Hugo dr. főorvos urral. Minthogy a beteg korra miatt gyökeres műtéttől siker nem volt várható, conservativ állásponton maradtunk. Egy nap mulva a vakbéllel szemben levő sipolynylásban idegen test mutatkozott, melyet magfogóval távolítottam el és mely 15 gm. súlyú, 7 és $\frac{1}{2}$ ctmnyi hosszú, galambtojás-nagyságú bélkőnek bizonyult be. (Bemutattatik.) Az asszony azóta jól érzi magát, csakhogy néha-néha főzelék részeket talál a sipolynylásban.

b) 36 éves asszony Budapesten, kit betegsége harmadik hetében láttam. Vakbélmenti tályog, mely már a csipő peremén felül áll. Stiller tanár pár nappal előbb szinte látta a beteget és műtétet tanácsolt, melyre a rendkívül megfogyott beteg nem akart ráállani. Dr. Pollák háziorvossal közöltem az említett két esetet és elhatároztuk, hogy forró borogatásokat alkalmazunk. Harmadnapra sürgöny érkezett, hogy nagy mennyiségű geny távozik a beteg bélürülékével. Teljes gyógyulás további három hét alatt.

c) 32 éves férfi, helyben megbetegedett Kolika tüneteivel, négy órával később hányás, láz, erős fájdalom, mely a féregnyulmány táján két ujjnyi széles, kis helyre szorítkozik. A fájdalmat miatt mozdulatlanul fekszik a beteg és ez oknál fogva nem is engedi a tüzetes vizsgálatot. Jégzacskó, opium, de mivel székrekedés volt jelen, másnapon kimélettel bélmosásokat kezdtem végezni langyos vízzel és meglehetősen mennyiségű olajjal. Harmadnapra a beteg nagyon összesedett; orvosi tanácskozás Schmid Hugo dr. főorvossal. Kórhatározás: inflammatio processus vermicularis. Az előbbi

kezelést folytattam, mire az 5. naptól kezdve a klistér vizével számos emésztetlen lencse és sok hámja elment. Ez tartott tíz napig. Betegünk tetemesen javult és a második hét végén teljesen meggyógyult.

* * *

A bélbetegségeknek ezen csoportja, melyre jelenleg joggal számot tart, a sebész épen úgy, mint az internista orvos a 13. internista orvosi congressuson történt indítvány szerint *appendicitis* és *peri appendicitis* néven nevezendő. Sahli (Bern) több mint 7000 efféle esetben (466 orvos összeállítása szerint) 91·4% természetes, illetve műtét nélküli gyógyulást és 8·8% veszteséget mutat ki. Feladatunk tehát ezen utóbbi százalék csökkentése. Előadó minden appendicitist gennyes természetűnek tart; bizonyos százalékában az eseteknek előfordul a teljes felszívódás a többiben nem is kívánja, hogy korán ne operáljanak, de követeli a 3 ik és 8-dik nap között a sebészi készenléetet. Helferich (Greifswald) és Sonnenburg (Berlin) különbségnek tesznek az *appendicitis* alakjaiban. Van egyszerű (*appendicitis simplex*), melyel gennyedés nem jár; van azonkívül *appendicitis perforativa* és *suppurativa*. Az *app. simplex* vagy *catarrhalis* a *processusba* hatolt gyümölcsmag, ételmaradvány, epekő, bélkő, vagy esetleg bacteriumok által idézhető elő; ezek a hurutos lob megszűntével ismét eltávozhatnak (IV számú esetünk). De mivel a gyuladt feregnyulvány egyfelül a vakbéllel, másfelül környezetével összetapad, annak következménye, hogy vagy zsugorodik vagy tulteng és megmerevedik; mi recidivára u. n. *colica appendicularisra* szolgáltat okot. Ez hosszan tartós baj. Csak ha a megrekedés a feregnyulványban teljes, akkor támad gennyedés (II. számú eset), mely a bélen keresztül tör vagy az odanövések ellenállásától kényszerítve mint tályog fölfelé vagy más irányban iparkodik terjeszkedni. *Conclusio*: hogy ők nem barátjai a korai műtétnek, mely nézetel szemben Sahli 76 halált mutat ki, mely közül 56% az első héten, 31% a második és csak 4% a 3. és 4. héten esett meg, mi a várakozó orvoslás ellen és a korai cselekvés mellett szól.

A leirt esetekből és a congressuson tartott vitából következő kórjavaslatok volnának elfogadhatók appendicitis és periappendicitis eseteiben:

1. Appendicitis catarrhalis acuta: Pióczák, jégzacskó, opium (közép adag) és elővigyázattal bélmosások irrigateurrel. A táplálkozás a szájon át tilos; igen kiméletes legyen a vizsgáló tapogatás és kopogtatás. Harmadik nap, ha az állapot nem járul, ajánlatos egy vagy két tapasztalt kartársnak de okvetlenül sebésznek meghívására tanácskozásra. Mulhatatlan kötelességünk, hogy a családot teljesen megismertettük a baj komolyságával, mivelhogy volt eset rá, hogy az áttörés előbb történt, mintsem, hogy veszélyről szó lett volna. Naponta legalább háromszori irrigálás. A vizsgálat a végbélben és esetleg a hüvelyen keresztül is történjék, mert így korán lehet felfedezni a fejlődő tályogot.

3. Mindennemű hashajtó szer mellőzendő!

4. Tályog esetében, megelőző — jelenleg már veszélytelen — proba punctio után, (mindig klinikán illetőleg jól felszerelt kórházban) megokulta a hasnyitás, és ha féregnyulvány lényegesen elváltozott, annak lemetszése.

5. Az idült, vagy recidiváló appendicitis esetében javasolt a féregnyulvány lemetszése, ha a kolika gyakran lepis meg a beteget és e rohamok súlyosbodnak.

Miután az előadásához senki nem emelt szót, az elnökök köszönetét fejezi ki az érdekes előadásért

II. *Zsigárdy Aladár* dr. tagtárs jelentést tesz a kiküldött albizottság megállapodásáról azon felterjesztésre nézve, mely a nagyméltóságú belügyminiszteriumhoz intézendő volna vonatkozással a Gömör-Kis-Hont vármegyei társegyesület felhívására.

Előadó felolvassa a szövegezést.

Több tagtárs felszólalása után határozottha ment, hogy a felterjesztés — különösen annak bevezető része — más alakba öltendő. Előadó urat felkéri, hogy az indítványozó Barts József dr. jegyzővel eziránt értekezék és a szöveget a legközelebbi szakülésen mutassa be.

XVIII. A természettudományi szakosztály ülése 1896. nov. 23-án.

Elnök: *Antolik Károly.*

Jegyző: *Polikeit Károly.*

Jelen van: gróf *Pálffy János* tiszteletbeli tag.

1. Elnök megnyitja az ülést és felkéri *Könyöky József* tagtársat, hogy a praehistorikus sirokról szóló előadását tartsa meg.

2. *Könyöky József* a Pozsony környékén talált állítólagos quád sirokról akarván megemlékezni mindenekelőtt a praehistorikus sirok különböző alakjairól értekezik. Felsorolja Rügen szigettől kezdve Európa éjszaknyugati államaiban, Afrika éjszaki részén és Ázsiában lévő tehát az összes ismert praehistorikus kő- és siremlékeket, rajzok által illusztrálva azok alakjait és szerkezeti módját, megismertette, hogy a roppant nagy és súlyos köveket miként helyeztek hengerekre, hogy aztán kötelek segítségével rendeltetésük helyére szállítsák. Előadta annak módját, miként pattogtatták le az 10,000 kg.-ra rugó kőoszlopokat a szikla tömegéről, felsorolta a különféle népeknél szokásos halott eltakarítási módozatát a föld alatt, kiemelte a sirokban talált kő, bronz, vaseszközök és edények különböző alakjait, azokat egyéb leletekkel összehasonlítva.

Rajzokkal illusztrálva bemutatta a különféle sirnemeket és kőemlékeket és arra utalt, hogy mind ezen praehistorikus siremlékeknél, a kövek alakjai és azok elhelyezése bizonyos határozott rendszer szerint, az az sorban, körben vagy kerülék alakban történt.

Az ős emberektől részint fennmaradt emlékek mindenhol bizonyos rendszert tüntetnek fel; ellenbenben a pozsonyi határban levő, siroknak tartott — kőtömegek minden rendszer nélkül vannak össze vissza elhelyezve.

Dr. Böck allítása szerint is, ily kőtömegek igen gyakran fordulnak elő a Kárpátokban, és nem emberikéz által hanem földünk természetes alakulása folytán képződteknek tartja. Dr. Böck ezen nézetét előadó is osztja, mit az előadásában fejtegetett érvekkel támogat. Ha netalán ásatások folytán

kiderülne, hogy e helyeken még is praehistorikus sírok vannak akkor egészen új eddig nem ismert praehistorikus temetkezési móddal ismerkednénk meg.

Az előadás iránt élénk érdeklődés nyilvánult és annak befejeztével előadót zajosan megéljeneztek.

3. Elnök előadónak köszönetét nyilvánítva az ülést bezárja.

XIX. Az orvosi szakosztály ülése 1895. deczember hó 4-én.

Elnök: Dr. *Tyroch József*.

Jegyzőhelyettes: Dr. *Fischer Jakab*.

1. Elnök az ülést megnyitja s üdvözlí a jelenlevő tagokat

2. Jegyző felolvassa a múlt ülés jegyzőkönyvét, mely ellen észrevétel nem hangzott.

3. Jegyző bemutatja annak a felterjesztésnek a szövegét, amelyet egyesületünk a gömörmegyei orvosegylet átirata kapcsán a magas belügyi kormányhoz intézni fog. Az eredeti szöveget Dr. Zsigárdy adta át Dr. Bartsnak, akinek módosításával a szöveg így hangzik

Nagyméltóságú magy. kir. Belügyminiszter Ur!

A Gömör-Kis-Hont vármegyei orvos-gyógyszerész egyesület 1895. évi május hó 27-én tartott közgyűlésének határozatára oly kérelemmel fordult az orvostudományi egyesülethez, pártolná azon felterjesztését, melyet az orvosi tisztí vizsgálatok megváltoztatása tárgyában a fenti közgyűlés megbízása alapján a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter urhoz intézett, s indítana hason szellemű reprezentációt a belügyi kormányhoz.

Egyesületük szakosztálya több ülésen megvitattván a kérdést, megbízta Tauscher Béla dr. elnökét, és Velits Dezső dr. jegyzőjét, hogy az orvosi szakosztály nevében következő alázatos felterjesztéssel járuljon a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter színe elé.

A pozsonyi orvos természettudományi egyesület szakosztálya lényegében osztozkodik, a gömör-kis hont vármegyei társzegyesület feljajdulásában, nevezetesen vallja, hogy napról napra nagyobb felelőség és teher hárul nemcsak a tisztí,

hanem gyakorló orvosokra is annélkül, hogy bárki is törődnék e rend megélhetésével. Hová tovább nagyobb követelményeket támaszt a kormány és a társadalom az orvossal szemben, ki majdnem védtelenül áll a humanizmus szolgálatában, melynek cége alatt ezernyi bajtársnak munkája, ideje, tudománya kizsákmányoltatik.

Ennek tudatában kérjük mi is nagyméltóságodat:

1. Terjessze ki gondviselését a közegészségügy nap-számosaira az összes orvosi rend viszonyaira is.

2. Intézkedjék kegyelmesen, hogy a mennyiben a mostani tiszti orvosi vizsgálatok rendje, akár tárgyilag, akár végrehajtásában sérelmesnek, czél nélkül zaklatónak bizonyul be, hogy e rend üdvesebb és gyakorlati élet követelményének megfelelőbb változtatást nyerjen.

3. Méltóztatnak kegyelmességed gondoskodni, hogy az összes hatósági tiszti-, a községi és körorvosok fizetés kérdése akár államosítással, akár pedig más módon méltányos döntésre kerüljön, mert a mai szégyenletes állapot, fictiosussá teszi az egészségügyi szolgálatot.

4. Rendezendő volna a gyakorló orvosok viszonya a közönséggel és az állammal szemben megszabva a lehetőségig, hogy mindkettő mit követelhet tőle dijtalanul, s hogy a gyakorló orvos jogos követelését, mely módon érvényesítheti rövid uton, annélkül, hogy állásának erkölcsi prestigéje csorbát szenvedjen.

E kérelmünket kegyelmességed jó akaró figyelmébe ajánlva maradunk stb.

Az egyesület a felolvasott szöveget elfogadja.

4. Dr. *Schmid Hugó* a következő eseteket adja elő:

- a) Anus praeternaturalis operált és gyógyult esetét;
- b) egy inoperabilis sarcoma esetét és
- c) egy kőmetszés útján eltávolított követ, melynek magvát rongydarab képezi.

A kőmetszés esetéhez hozzá szól:

Dr. *Tyroch József* megemlítve, hogy ő a sectio alta hive, amely szerint minden esetben czélszerűbb mint az oldalsó kőmetszés, melynél az ember csak sötétben tapogatódik. Ez eset is mutatja, hogy a sectio alta itt

célszerűbb lett volna, mert előadó maga is állítja, hogy a rongydarabra csak véletlenül jött rá, míg a sectio altanál az egész hólyagot látjuk, és így ott nem igen történhetik meg, hogy idegen test még a hólyagban marad.

Dr. *Schmid Hugó* megjegyzi, hogy ő nem vitatja azt, hogy a sectio altanak meg vannak a maga jó oldalai is, ámdé ő 29 esetben végzett oldalsó kömetszést és minden esetben sikerült. Egy sectio altát is végzett, amelynek halálos kimenetelét azonban nem lehet tekintetbe venni, mivel az egy öreg végelgyengülésben szenvedett egyénél történt, akin már az operáció előtt a sepsis tünetei is mutatkoztak. Ő különösen azért híve a sectio laterálisnak, mivel a vizelet könnyebben ürül ki és így bomlási termékek nem igen képződhetnek, ami a gyógyulást lényegesen befolyásolja.

Dr. *Tyroch* ismételten a sectio alta mellett tör lándzsát, ő maga 6 esetben végezte sikerrel, szerinte a vizeletbomlástól félni nem kell; különben ő is beismeri, hogy olyan esetekben, midőn az operateuról a megkeményedett trabeculákat köveknek tartották és hólyagmetszeit végeztek a fennálló cystitis határozott javulását lehetett észlelni. Külömben ismétli, hogy a jelen eset is tanúsítja, hogy a sectio alta előnyösebb.

Dr. *Schmid* viszonzválaszában kiemeli, hogy a sectio altanak ő is barátja, de ő már megszokásból is eddig sectio lateralist végzett, melynek különben még soha az árnyoldalát nem tapasztalta. A jelen esetben is a rongydarabot nem oly véletlenül találta meg, mert kutatót utána és bizonyára nem is hagyta volna benn, akármilyen kicsiny is lett volna is. — Szerinte különben a sectio alta tulajdonképen talán könnyebb operatio is mint a laterális, de ez utóbbit tanítja a pesti iskola és ő mint ennek a tanítványa, még nem érezte magát készítetve, az általa megszokott operációjától eltérni.

Elnök az előrehaladott időre való tekintettel az ülést bezárja.

XX. Az orvosi szakosztály ülése 1895. évi deczember hó 18-án.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyzőhelyettes: Dr. *Celler Nándor*.

1. Elnök megnyitja a gyűlést és üdvözlí a jelenlevő tagokat.

2. Jegyzőkönyv felolvastatik, mely ellen észrevétel nem volt.

3. Dr. *Laufer Nándor* előadásának tárgya: Periostitis mandibulae. Előadja ennek okait és gyógykezelését módját. Egyéb tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárja.

XXI. A természettudományi szakosztály ülése 1895. deczember hó 23-án.

Elnök: *Antolik Károly*.

Jegyző: *Szép Rezső*.

1. Elnök megnyitja az ülést.

2. *Polikeit Károly* a csillaghalmások és napfoltok photographiáit mutatja be, mely érdekes fényképek a hozzájuk fűzött érdekesítő magyarázatokkal a hallgatóság figyelmét mind végig lekötötték. Előadót, midőn előadását befejezte, zajosan megéljeneztek és elnök a szakosztály köszönetét fejezte ki.

3. Elnök az ülés bezárja.

XXII. A pozsonyi orvos-természettudományi egyesület ünnepélyes közgyűlése 1896. február hó 12-én.

Elnök: Dr. *Kanka Károly* kir. tan.

Jegyző: Dr. *Fischer Jakab*.

1. Elnök a következő szavakkal nyitja meg az ülést:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Igen tisztelt hölgyeim és uraim!

Midőn társulatunk ezen évi közgyűlését megnyitom, egyszersmind ki kell emelnem, hogy ez egyesületünk 40 éves

fennállásának ünnepélye is! Negyven év! Ez oly időszak, mely elegendő az egyén életében, hogy kifejttesse minden tehetségeit elegendő egy tudományos egyesület életében is arra, hogy kimutathassa, mit birt véghez vinni céljának elérésében. Működésünk megbirálásában minden esetre némi kiméltre van szükségünk; erőnk gyenge, ugy szellemi, mint anyagi tekintetben, s így működésünk eredménye is nem lehet valami világra szóló!

De ha csak azt hozom fel, hogy egyesületünk egy természettudományi muzeumot létre hozott, melyben több mint 12,000 tárgy a természet mind a három országából létezik, s ez a köz- és ingyenes szemlére a nyári hónapokban ki van téve, — hogy egy könyvtárt alapított, melyben több mint 100 tudományos akadémiának és egyesületnek dolgozatai a világ minden részéből össze vannak halmozva, hogy nyilvános népszerű előadásokat rendez a természettudományok köréből, hogy szaküléseiben minden, a természettudományok s az orvostan terén felmerülő fontos vivmányokat tárgyalja, akkor azt hisszem, nem megvetendő tevékenységet fejtett ki. Célunk magasztos. Ez pedig abban áll, hogy a természettudományokat terjesszük azoknál is, a kik nem közvetlen foglalkoznak velük, hogy édes hazánk terményeit kutassuk, hogy az összes természetbuvárlat eredményeivel megismerkedjünk s azokat minél tágabb körökben terjesszük. Hogy ehhez az orvosi tudomány is csatlakozott, igen természetes, mert ez nem egyéb mint a természettudománynak az emberi egészségre való alkalmazása. Tisztelt hallgatóim! Minden korszaknak vannak saját, vezérlő, jellemző eszméi! A mi korszakunk egyik vezérlő, irányadó eszméje az, hogy a természeti erők nyilvánulásait mentül pontosabban kutassuk, azoknak törvényeit megismerjük, s a gyakorlati életre alkalmazzuk. Ez tette korszakunkat a *haladás* korszakává; ez okozza azt, hogy az összes emberiség lassankint alakuljon *egy családdá a tökélyesedés ösvényén*. Tudom, hogy vannak emberek, kik azt állítják, hogy a természettudományok mivelése materialismusra vezet, de én azt hiszem, hogy ez nem áll, s hogy azon régi bölcsnek van igaza, a ki azt mondotta: hogy a természet felületes felfogása az Istentől elvezet, de

annak alapos tanulmányozása az Istenhez ismét vissza vezet.

Kötelességemnek tartom, hogy még köszönetünket fejezzem ki mind azon jótevőnknek, kik céljainkat hathatósan mozditották elő, különösen Pozsony sz. kir. város igen tisztelt hatóságának azért, hogy muzeumunknak helyet ad, s a népszerű előadásokra a város nagy termét átengedi, továbbá gróf Pálffy János ő nagyméltóságának azért, hogy hajlékot ad egyesületünknek és könyvtárunknak.

Midőn ezennel gyűlésünket megnyitottnak nyilvánítom felkérem tisztelt tagtársunkat Dr. Ortway tanár urat, hogy előadását „a rézkorról Magyarországon“ tartani sziveskedjék.

2. Dr. Ortway Tivadar előadást tart e czímen: „a rézkor Magyarországon“. Előadása iránt mindvégig feszült érdeklődés nyilvánult és midőn előadását befejezte a hallgatóság élénk tetszésének adott kifejezést.

3. Titkár az egyesület 40 éves vázlatos történetét adta elő, mely előadás a füzet élére van kinyomtatva. Ezek után áttér az elmúlt egyesületi év beszámolójára és azt így folytatja:

„Mindenekelőtt szomorú kötelességet kell teljesítenem, midőn azon érzékeny veszteségről kell számot adnom, mely egyesületünket négy kiváló tagtársunk halálával érte. Első sorban Lanfranchi Enea műszaki tanácsost, egyesületünknek eme kiváló buzgó tagját és pártfogóját ragadta el a — sajnos — önkénytesen választott halál. Majd Wiedermann Károlyt kir. tanácsost egyesületünknek alelnökét veszítettük el, akinek érdemeit Wagner Lajos tagtársunk külön ülésben méltatta. Feigler Ignác építész nem érhetette már meg egyesületünknek melynek ő kezdettől fogva tagja volt, 40 éves jubileumát. A halál őt is kiragadta körünkől. Végre Wodianer Imrének vezértitkár halálát is gyászoljuk aki szintén buzgó tagja volt egyesületünknek; nem volt olyan szakülés, amelyről ő elmaradt volna. Felkérem Önöket, hogy az elhunytak iránti tiszteletük és gyászjelül üléseinkről felemelkedjünk. (Megtörténik.)

Egyesületünk tagjainak számát azonban nemcsak a halál apasztotta. Számosan, kik Pozsonyból más lakhelyre távoztak.

tak kiléptek, másokat megint kénytelenek voltunk a tagok lajstromából törölni, mivel fizetési kötelezettségeiknek eleget nem tettek. Ezekkel szemben azonban sok új taggal szaporodtunk, akik közül nem egy Pozsony városa intelligenciájában számottevő tényező. Meg kell emlékezni különösen a helyben állomásozó katonaeorvosokról kik élükön dr Tyroch József főtörzsorvos, egészség főnökkel majdnem valamennyien egyesületünk tagjává iratkoztak. A tagok száma ma 165.

Ami már most a tudományos működést illeti, úgy egyesületünk természett. szakosztálya 5, orvosi szakosztálya 8 ülést tartott. Az előbbiben Dr. Antolik Károly, a mesterséges jégkészítésről, Polikeit Károly a napfoltokról, Szép Rezső a puhányokról, Rank Rezső a repülő-gépről, Dr. Wagner Lajos Wiedermann emlékezetéről és Könyöky József a régi sírókról tartottak érdekes előadásokat; az orvosi szakosztályon Dr. Dobrovits Mátyás, Dr. Schmid Hugó, Dr. Fischer Jakab, Dr. Kanka Károly, Dr. Löwy József és Dr. Mergl Ödön mutattak be érdekesebb kóreseteket, melyek körül élénk vita fejlődött. A népszerű előadásokban Dr. Dobrovits Mátyás két előadásban a bőrről és a bőr ápolásáról értekezett mindvégig lekötve a hallgatóság figyelmét.

Meg kell még emlékezni Payer Gyulának a hírneves éjszaksarki utazónak, egyesületünk tiszleletbeli tagjának felolvasásáról, mely fényes anyagi eredménynyel is járt.

Tudományos kirándulást egyesületünk az idén csakis a Pozsony környékén előforduló állítólagos quad sírhalmokhoz tett, amely kirándulás elég látogatott volt.

Egyesületünk az idén is fenntartotta a csereviszonyt a többi tudományos egyesülettel sőt a régiekhez, az upsalai egyetem is csatlakozott, melylyel az elmúlt évben csereviszonyba léptünk.

Vajha egyesületünknek, a tagoknak fokozott tevékenysége és anyagi helyzetünk emelkedése által lehetővé tétetnék mindazoknak a várankozásoknak megfelelni, amelylyel irányában nemcsak a csereviszonyt folytató tudományos testületek, de a természettudományok haladását szíven viselő egyes természettudósok és természetbarátok is viseltetnek.

A közgyűlés a titkár jelentését helyesléssel fogadta.

4. Titkár jelenti, hogy a mai ünnepélyes közgyűlésre az egyesület tiszteletbeli tagjai külön meghívotván, a meghívóba az ülés kezdetéig a következő levelek érkeztek:

Dr. Kornhuber Andrástól a következő levél érkezett:

Wien 5/1. Kettenbrückengasse 3. den 11. Februar 1896.

An den sehr verehrlichen Verein für Heil- und
Naturkunde zu Pressburg.

Indem ich für die freundliche Einladung zur Theilnahme an der ordentlichen Jahresversammlung des Vereins am 12. Febr. und der gleichzeitig hiebei stattfindenden Feier des vierzigjährigen Bestehens der sehr verehrlichen Gesellschaft meinen verbindlichsten Dank hiemit ausspreche, bedaure ich, durch Krankheit verhindert, an der Versammlung leider nicht theilnehmen zu können.

Mit den Gefühlen aufrichtigster Freude über die erfolgreiche Wirksamkeit des löblichen Vereines durch bereits vier Jahrzehnte beseelt mich der innige Wunsch, dass die verehrte Gesellschaft als ein wichtiger Mittelpunkt im westlichen Ungarn für geistiges Leben und für gemeinsame wissenschaftliche Arbeit immer schöner sich entfalten, durch eifrige Erforschung der Natur noch manchen verborgenen Schatz des prächtigen Landes heben und durch steten Schriftenaustausch mit anderen Vereinen in immer weiteren Kreisen anregend und fördernd wirken und so fortan kräftig wachsen, herrlich blühen und aufs glücklichste gedeihen möge.

In diesem Sinne bringt seine herzlichsten und aufrichtigsten Glückwünsche dar zu dem feierlichen Gedächtnisstage hochachtungsvoll

Ihr treu ergebenstes Mitglied

Dr. Andreas Kornhuber

k. k. Hofrath, emer. o. ö. Professor der Wiener
k. k. technischen Hochschule.

Dr. Holub Emil levele így szól:

Euer Hochwohlgeboren Herr Präsident!

Im Empfange der, mich zur Theilnahme an dem schönen Feste des Vereines für Heil- und Naturkunde entbietenden Einladung, erlaube ich mir für diese mir gütigst erwiesene Ehre meinen tiefsten Dank zu erstatten.

Ich würde bitten, — hochgeehrtester Herr Präsident zu dieser seltenen Feier meinen herzlichsten Glückwunsch, sowie für die Zukunft meine innigsten Wünsche entgegennehmen zu wollen. In der Verfolgung seiner edelsten Zwecke möge auch für fernerhin unser hochansehnliche Verein der Hort wissenschaftlicher Bestrebungen für das westliche Ungarn werden, der leidenden Menschheit zum Wohle und in der Pflege der Naturwissenschaften Aufklärung und Belehrung den Wissbegierigen bieten.

Auf's tiefste es bedauernd, dass ich mich nicht zum morgigen schönen Feste einfinden kann, verbleibe ich im Gefühle innigster Glückwünsche und einer vorzüglichsten Hochachtung Eurer Hochwohlgeboren und dem hochlöblichen Vereine für Heil- und Naturkunde in Pressburg.

Wien den 11. februar 1896.

ergebenster *Dr. Emil Holub*.

Plener Ignatz valós. belső titkos tanácsostól a következő sürgöny érkezett:

Herrn Kanka, Präses des Vereines für Heil- und Naturkunde in Pressburg.

Ich bitte meinen wärmsten Dank für die freundliche Einladung und meine besten Wünsche für das Gedeihen des Vereines gütig entgegenzunehmen. An der Jahresfeier Theil zu nehmen, bin ich leider verhindert.

Plener.

— 199 —

Wilczek János gróf, valós. belső titk. tanácsos úr levéltárosa a következő levelet küldte egyesületünk elnökének:

Euer Wohlgeboren!

Ich bitte das *Fernbleiben* des Ehrenmitgliedes Ihres hochgeschätzten Vereins, des Grafen Hans Wilczek senior von der Jubiläumsfeier am 12. Februar gütigst durch Unwohlsein des genannten Grafen entschuldigt zu halten. Ich bin von S. E. dem Herrn Grafen beauftragt, Ihrem hochgeehrten Vereine die innigsten Wünsche für das Gedeihen und Blühen des Vereins und zugleich sein inniges Bedauern zu melden, nicht persönlich an dieser erhabenen Feier theilnehmen gekonnt zu haben.

In ausgezeichnete Verehrung Euer Wohlgeboren
ergebenster

Dr. Schrauf.

Wien, 12. Februar 1896.

Végül üdvözlétüket küldték még *Pálffy János gróf* ő nagyméltósága és báró *Mednyánszky Dénes* cs. és kir. kamarás, utóbbi következő levélben:

A természettudományi- és orvosi-egylet
tiszelt Elnökségének, Pozsony.

Az egylet negyvenedik évi közgyűlésén, közbejött külföldi távollétem miatt személyesen meg nem jelenhetvén — az ezen közgyűlés alkalmából hozzám intézett felette megtisztelő távirat oly kitüntetés, hogy utólag sem hagyhatom megható köszönetem viszonzása nélkül. Hozzáfűzöm szerencsétkivánó azon őszinte óhajtasom kifejezését: hogy ezen egylet — melynek hajdan megalakulásában résztvehettem, utóbb midőn hazai közéletünk ujló ébredésekor a magy. orvosok és természetvizsgálók pozsonyi nagygyűlésén irodalmi és természetrajzi gyűjteményei figyelmet keltő kiállításával magát az ország tudományos színe előtt bemutatá — képviselésével megbízatva eljárhattam: — ezen-

túl a felszaporodó évtizedek ösvényén továbbra is anyagi s szellemi erejében növekedve fussa be a hara és a tudomány szolgálatában kiváló diszes pályáját.

Kiváló tisztelettel

Br. Mednyánszky Dénes,

Bécsben, 1896. febr. 18.

5. A múzeumőr a következő jelentését olvassa fel:

M é l y e n t i s z t e l t K ö z g y ű l é s !

Egyesületünk ezen mai jubiláuis közgyűlésén méltóztassék megengedni, hogy gyűjteményeink gyarapodásáról ezuttal retrospectiv jelentést tehessek.

A zászlónkra irt jelszavak között nem a legutolsó a természettudományi műveltség terjesztése a közönség szélesebb köreiben, a természettudományok popularizálása s azok iránt az általános érdeklődés fölkelte, ébrentartása. Ezen fontos czélok elérésében nem kicsinylendő az a szerep, amelyet gazdag muzeumunknak ingyenes megtekinthetése játszik; azé a muzeumé, mely a benne fölhalmozott összezsúfolt anyag tudományos értéke, tanulságos volta s a tárgyak gazdagságával ilyes intézményekben különben sem szűkölködő városunkban is, mint fontos kulturális tényező szerepel. Ez a szép és gazdag gyűjtemény, — mint évkönyveinkből kivehető — egyes szerényebb vételektől eltekintve, majdnem az ügyiránt lelkesülő tagok ajándékozásának köszönhető. A lezajlott 4 évtized alatt mindig akadtak lelkes férfiak, kik értékes gyűjteményeiket — hogy a nagyközönség számára hozzáférhetőbbé tegyék — muzeumunknak ajánlották föl gondozás, megőrzés céljából, de hozzájárultak gyarapításához százan meg százan szerényen egy-egy tárgy ajándékozásával is. Adott ki mit és mennyit adhatott, adta szívesen abban az erős hitben, hogy ajándéka s vele neve hosszú időközön át fön fog maradni a természettudomány e szent csarnokában. Ebben a tekintetben abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy a t. adományozókat megnyugtathatom, amennyiben — köszönet érte a muzeum régebbi kusztosainak — daczára

a mindent megrongáló időnek s a tárgyak mostoha elhelyezésének, gyűjteményeink értékesebb tárgyainak elpusztulása eddig nem következett be.

Legsűrűbben folytak be az adományok abban az időben, mikor a muzeum még a megtekinthetésre alkalmasabb helyiségben volt elhelyezve, de ha nem csurgott is, cseppent mostani helyiségeinkben is. Páratlanul áll egyesületünk 40 éves történetében a mult 1895. év, melynek folyamán egyetlen egy ajándékot sem kaptunk. Ennek a szomorú jelenségnek a magyarázatát talán nem tévedek, ha egyrészt abban a körülményben keresem, hogy a nagyközönség birtokában lévő természeti tárgyakat első sorban az újabb időben anynyira fölvirult iskolai muzemok foglalják le, melyek a szaktanár és tanuló révén sokkal szorosabb összeköttetésben vannak az ily tárgyak tulajdonosaival, mint az ilyen, csak nyáron át nyitott s akkor is nagyon elrejtett gyűjtemény, — másrészt muzeumunk mostoha elhelyezési viszonyaiban. Talán nem csalódom ugyanis, ha azt állítom, hogy az ajándékozási kedv azért csappant meg enynyire, mert a tulajdonosa jobbnak tartja gyűjteményét otthon megőrizni, semhogy muzeumunkban helyezné el, ahol talán csak a custosnak a mostoha viszonyokkal vívott ernyedetlen ádáz harcza által óvható meg ideig-óráig az elpusztulástól s ha megóvható is, a szűk, setét helyiségben alig helyezhető el, alig tehető ki közszemlére. Ne méltóztassék azért tőlem rossz néven venni, ha custosi minőségemben mai jubiláris közgyűlésünkön ismét csak azt az évi jelentéseimben tengeri kigyóként végighúzódo kérést vagyok bátor egyesületünk befolyásos tagjaihoz intézni: hogy muzeumunk kedvezőbb elhelyezésére illetékes helyen befolyásukat érvényesíteni kegyeskedjenek.

Van tehát gyűjteményeinkben, a tavalyi jelentésemben foglalt kimutatás értelmében 14718 tárgy.

A természettudományok iránt fölébredt s egyre élénkülő érdeklődésnek tudható talán be az a jelentésemben egyedüli öröndetes tény, mely szerint muzeumunk látogatása, daczára a fönnt jelzett kedvezőtlen viszonyoknak, ismét élénkebb volt mint tavaly. Május 5.-től október 13-ig 24 félnapon át állott nyitva muzeumunk a nagyközönség szá-

mára s ez alatt az idő alatt 6175-en, átlag egy-egy esetben 257-en látogatták meg, mely számok a tavalyiakhoz képest — 5995 és 240 — örvendetes gyarapodást mutattak.

A múlt évben — melynek folyamán tulajdonképeni hivatásomon kívül álló elfoglaltságom különösen bénitólághatott működéseimre — véghezvitt sáfárkodásommal röviden végezhetek. Az állandó, aprólékos munkán kívül különösen foglalkoztam 28 spiritus- és 463 szárazpraeparatummal.

Kérem ezt a jelentésemet szives tudomásul venni.

A muzeumőr jelentése helyesléssel fogadtatik.

6. A pénztáros a következő előterjesztést olvassa fel:

Tisztelt közgyűlés!

Az elmúlt 1895. évet 953 frt 01 kr pénztári maradvánnyal nyitottuk meg, a melyből 500 frt Rainer alapítvány 453 frt 01 kr. pedig egyleti vagyron volt. Az év folyamán bejött tagdíjakból 554 frt, kamatokból 15 frt, összesen tehát 1022 frt 01 kr.

Kiadatott tényleg az elmúlt évben:

Új évi ajándékkép	25 frt	
Litografiára	25	70 kr.
Irodai kiadások	87	94
Egyleti szolga fizetése	180	„
Fa és szén	10	„ 31 kr.
Könyvtárnok úr tiszteletdíja	50	„
Muzeumi szolga fizetése	36	„
„ kiadások	15	85 kr.
Világításért	9	16
Éder számlája diplomáért	65	
Angermayer számlája évkönyvért	537	
Különféle	73	„ 75 kr.

Összesen: 1115 frt 71 kr.

levonva e kiadást a fenti bevételből 93 frt 70 kr. hiány mutatkozik, a mely egyelőre a Rainer alapítványból vétetett, de ismét pótolva lett, e szerint tehát az alapítvány, a mely az egyeslet muzeumának tulajdona érintetlenül megvan.

A fenti 93 frt 70 kr. hiányt az 1894. évben beszerzett egyesleti diplomák, de még inkább a kiadott évkönyv okozta. A folyó évben kiadandó évkönyv, költségeinek fedezéséről a tisztelt közgyűlés, illetőleg a választmánynak lesz feladata majd gondoskodni.

Áttérve most a folyó évi költségelőirányzatra, azt a következőkben van szerencsém a tisztelt közgyűlésnek betervezni, megjegyezvén, hogy alapul az előző évek tényleges kiadásai vétettek; elő lett irányozva:

Újévi ajándékokra	27 frt.
Irodai kiadások	80
Egyesleti szolga fizetése	180
Fa és szén .	15
Muzeumi szolga fizetése	36
„ kiadások	15
Nyomdai	50 „
Világítás	10 „
Különféle kiadások	80 „

Összesen: 493 frt.

ezzel szemben a folyó évi bevételt 150 egyesleti tag után 600 forinttal vettük fel, levonva tehát a bevételből a kiadást, maradna 107 frt felesleg.

Végül még van szerencsém jelenteni, hogy az elmúlt évben 142-en fizettek tagdíjat, és pedig egész évit 135-en, fél évit 7-en.

A pénztáros jelentése tudomásul szolgál, a közgyűlés a felmentvényt neki megadja.

7. Dr. Ortway Tivadar egyhangulag az egyesület alelnökévé választatik meg.

8. Elnök az ülést bezárja.

XXIII. Az orvosi szakosztály ülése 1896. évi január hó 22-én.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyzőhelyettes: Dr. *Jáczy István*.

1. Elnök jelenti, — miután az ülést megnyitja, — hogy egyesületünk f. é. február 13-dikán tölti be fennállásának 40-ik évét és ezt ünnepélyes közgyűléssel és utána következő vacsorával szándékozik az egyesület megünnepelni; mi felől még minden tag külön-külön lesz értesítve. Minthogy pedig ezen ünnepély több kiadással fog járni, felhívja a tagokat, adakozzanak e célra és e végből mindjárt aláírási ívet köröztet.

2. Dr. *Dobrovits* kórházi főorvos a thyreoideával való gyógykezelésre vonatkozó adatokat sorolja röviden elő; azután pedig bemutat egy psoriasis universalisban szenvedő férfi beteget, kinek állapota egy hónap óta pajzsmirigy tabletták orvoslása után, — eleinte 2, most 4 tablettát kapott naponként, lényegesen javult, és a pikkely képződés megszűnt. Említést tesz szinte 1 betegéről; — ki myxoedámában szenved, — kinek baja ezen gyógykezelésre szinte javulást mutat.

A bemutatáshoz nem szólt hozzá egy tag sem; csak Dr. *Zsigárdy* kérte az előadót, hogy psoriasisban szenvedő betegét egy idő múlva újra mutassa be.

3. Dr. *Schmid H.* kórházi főorvos, ki egy fiúnak késsel való megszúrás után támadt, galambtojásnyi, a jobb kéztő hüvelyki oldalán levő elhelyezett aneurysma traumaticum arteriae radialist mutat be. Mely aneurysma ritkaságánál fogva érdekes.

4. Dr. *Mergl* a Röntgen-féle fényről értekezik és vele saját felvételei után készített sikerült fényképeket mutat be; így egy emberi kéz fényképét, hol a csontok különösen az ujperczek jól láthatók a lágyrészek rajtok pedig csak fátyolszerű körvonalakban láthatók. Bemutatja még egy dobozba elrejtett melltű, körző és más tárgyak fényképeit.

Dr. Schmid hozzászól és figyelmébe ajánlja az előadónak, hogy kísértse meg az emberi kezét vértelenített állapotban lefényképezni.

Más tárgy nem lévén elnök az ülést bezárja.

XXIV Az orvosi szakosztályának ülése 1896. február hó 5-én.

Elnök: *Dr. Tyroch József.*

Jegyző: *Dr. Velits Dezső.*

Tárgy:

Betegbemutató.

1. Elnök az ülést megnyitja.
2. A megelőző szakülés jegyzőkönyvének felolvasása és némi módosítás után történt hitelesítését követi a napirend.
3. *Dr. Zsigárdy Aladár.* Röntgen szerint felvett fényképet mutat be, melyen a balkéz 4-ik ujjának középsőcsontja táján egy 5^m/_m-es revolver-golyó árnyéka jól megkülönböztethető.

Az eset egy férfira vonatkozik, kinek bal kezén a 3 hét előtt történt lövés után a bennlevő golyót tapintással megtalálni nem sikerül.

S így ez esetben a Röntgen-féle felvételnak diagnostikai értéke kétségen kívüli.

4. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

XXV. Az orvosi szakosztály ülése 1896. febr. hó 26-án.

Elnök: *Dr. Tyroch*, cs. és kir. főtörzsorvos.

Jegyző: *Dr. Barts József.*

Tárgy:

Dr. Schlesinger Miksa fürdőorvos előadása a szénsavas fürdőkről.

1. Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja a múlt ülés jegyzőkönyvét, mely minden észrevétel nélkül hitelesítettik.

2. Erre megtartja *dr. Schlesinger Miksa* fürdőorvos előadását a szénsavas fürdőről mely következőleg szólt:

A szénsavas fürdők a legrégibb természetes gyógyfürdők közé tartoznak, mert kiváló hatásukat a legkülönbözőbb betegségekben bebizonyították (u. m. a vérszegénységnél, az idegrendszer betegégeinél, szív-, máj-, vese-, gyomor- és bélbajoknál.) Ezért van Franzensbad, Marienbad, Neuheim, Kissingen, Ocynhausen, Pyrmont fürdőknek oly régi hírnevük. A balneotherapiában mulólagos jelenség volt csupán, midőn a szénsavas vizek hatását felismerve, belsőleg, t. i. ivásra kezdték használni. Csak később látták be, hogy tulajdonkép csak fürdők alakjában alkalmazva van igazi jótékony hatásuk. A szénsavas vizek hatását felismerve már régebben mesterséges uton próbálták előállítani, még pedig gazdaságossági szempontból, mert a betegeknek csupán igen kis része keresheti fel a távoli drága fürdőhelyeket. A kezdetleges kísérletek abban állottak, hogy sósav segítségével hyperszénsavas natron átöntésével szénsavat fejlesztettek és ezt a fürdővel vegyítették.

Ezek u. n. pezsgő fürdők voltak, a melyekbe konyhasót és vaskészítvényeket is vegyitettek. Ennél jobb módszert alkalmazott Lippert, az u. n. saturálást, mely hasonló a szóдавизgyártáshoz, anélkül azonban, hogy a szénsav teljes oldását el tudta volna érni. Majd azután oly készülékeket is találtak fel, a melyeknek segítségével sokkal több szénsavat lehetett a vízbe juttatni, mint a mennyivel a természetes szénsavas vizek bírnak. Mindezen módszerek azonban abban a hibában szenvedtek, hogy a szénsav vagy azonnal kifejlett, vagy pedig annyira kötött állapotban maradt, hogy a fürdés ideje alatt vagy egyáltalában nem, vagy pedig nagyon fogyatékosan fejlődött ki. Természetes tehát, hogy az ily módon előállított szénsavas fürdők nem voltak orvosló hatásuak.

Nem volna itt helyénvaló a szénsavas fürdők élettani hatását bővebben tárgyalni, annyit azonban még is ki kell emelni, hogy használatánál a fürdőmedium hőmérséklete mellett csakis a vízben oldott, szabad szénsav az, a mely a fürdőzőnek bőridegeire és finom bőredényeire vegyileg bizonyos hatást gyakorol, s így élettani hatást idéz elő, a mi a

gyógyulást kezdeményezi. Az előbbi módszerek még azért sem váltak be, mert nem lehetett megállapítani a viznek szénsav perczent tartalmát. Orvosszer alkalmazásánál a fődolog a helyes adag megállapítása és az egyéniségekhez való alkalmazása, vagyis, hogy az orvos adandó alkalommal a beteg bajának természete szerint és táplálkozási viszonyaihoz képest állapithassa meg a szénsav bizonyos perczent arányát a hőmérsékletet és a fürdés időtartamát. Ha ez a három feltétel teljesedik, akkor az orvosnak valódi gyógyítószer áll rendelkezésére, melyet az egyes egyéniségekhez alkalmazhat és az esetben a mesterséges szénsavas fürdők a természetekkel egyenlő hatásuak. Keller Frigyes balneotechnikusnak sikerült is oly készüléket feltalálni, mely minden orvosi feltételeknek megfelel s így a mesterséges szénsavas fürdők kérdése meg van oldva.

Ennek a készüléknek kitünősége abban áll, hogy segítségével minden vegyszer alkalmazása nélkül bármikor bármily hőmérsékletű szénsavas fürdőt lehet előállítani, a mely nagymennyiségű, a vízben oldott állapotban levő szénsavat tartalmaz, a mely a fürdőzés alatt illan el és a mely mennyiség előre könnyen és meglehetősen pontossággal állapitható meg.

A Keller-féle készülékkel előállított szénsavas fürdőknek a hatása szakférfiak állítása szerint ugyan az, mint a természeteseké.

A „Pozsony“ hidegvízgyógyító intézet az első hazánkban, a mely a Keller-féle készüléket megszerezte s így egy újabb modern segédeszközzel gyarapította gyógyító segédszereit, a mely különösen a külföldön a legnagyobb elismerést aratta és mind inkább elterjedt.

Erre bemutatja az előadó az idevágó berendezést és megmagyarázta a szerkezetet.

3. Az elnök az ülés nevében köszönetét fejezi ki dr. *Schlesinger Miksa* úrnak az érdekes előadásért.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

XXVI. Az orvosi szakosztály ülése 1896. márczius 18-án.

Elnök: Dr. Tauscher Béla.

Jegyző: Dr. Velits Dezső.

Tárgy:

B e t e g b e m u t a t á s.

1. Elnök az ülést megnyitja.
2. A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után.
3. Dr. Dobrovits Mátyás bujakóros férfi beteget mutat be, a kinél a bujakórellenes kezelés közben attól függetlenül a felnőtt egyéneknél igen ritkán előforduló *urticaria pigmentosa chronica* lépett fel.
- A betegség igen makacs, a kinzó viszketés ellen a carbol oldattal eszközölt lemosások kitűnő szolgálatot tesznek.
4. Dr. Schmid Hugó. Struma congenita esetéről tesz említést, a mit két napi észlelés után már kisebbedni látott.
- Dr. Kropil János hasonló esetet látott évekkel ezelőtt Bécsben.
5. Több tárgy nem lévén, elnök az ülés bezárja.

XXVII. Az orvosi szakosztály ülése 1896. évi április hó 22-én.

Elnök: Dr. Tauscher Béla.

Jegyző: Dr. Fischer Jakab.

1. Elnök az ülést megnyitván meleg szavakban emlékezik meg Dr. Barts József haláláról, aki egyesületünknek nemcsak buzgó jegyzője, kiváló tagja volt, de műveltsége, szívjósága, humanus érzelmei és collegialis modora által orvosi karunknak is egyik dísze volt. Indítványozza, hogy az elhunyt emlékét jegyzőkönyvben örökítsük meg és az elhalt tiszteletének felállás által is adózzunk.

Az indítvány határozattá emeltetik a tagok helyükről felemelkednek.

2. Elnök indítványozza, hogy miután Dr. Bartsnak halála által megüresedett jegyzői állása ma lévén betöltendő,

tekintettel arra, hogy időközben *Dr. Velits Dezső* is túlelfoglaltságát hozván fel okul — a jegyzői tisztségről lemondott mindkét megüresült állást már ma töltjük be. Indítványozza, hogy a jegyzői tisztségekre *Dr. Jácz István* kerületi orvost és *Dr. Kovács Jónás* m. k. honvédezredorvost válasszunk meg.

A szakülés erre közfelkiáltással *Dr. Jácz Istvánt* és *Dr. Kovács Jónást* jegyzőkül megválasztja.

3. Elnök más tárgy hiányában az ülést bezárja.

XXVIII. Az orvosi szakosztály ülése 1896. okt. 7-én.

Elnök: *Dr. Tauscher Béla*.

Jegyző: *Dr. Kovács Jónás*.

1. Elnök rövid lelkes szavakkal üdvözli a szünidő után először egybegyült tagokat s azoknak szorgalmas közreműködését kéri.

2. Felolvastatik az 1897. augusztus 7—14-ig tartó, moszkvai XII. nemzetközi orvosi congresszusra szóló meghívó.

4. *Dr. Schmid Hugó* referal egy 26 éves kőmivesről, ki házépítésnél (földomlás) járt szerencsétlenül s *térdficzsamot szenvedett mellfelé* a repositio könnyen sikerült s organtin kötés alkalmaztatott. Beteg azonban lázas lett s nedves üszök lépett fel, mely csak hetek múlva határolódott el az alszár középső harmadán. Bőrmetszésnél a mm. gastrocnemii is elváltozottaknak, törékenyeknek tündek fel, a nagy edények thrombotisáltak, miért is czombesonkitás lett végezve s prima intentiora nem számíthatván a gyógyulás másodlagos sarjadzásra lett bizva. A térd megnyitásánál: az oldalszalagok épek, a ligamenta cruciata tapadási helyükről, a bütökökről le vannak szakítva.

Referal: *egy sarcona mammae*-ről, és végre bemutat: *epitheliomat* a kézháton egy 70 éves nőnél.

XXIX. Az orvosi szakosztály ülése 1896. október hó 28-án.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyző: Dr. *Jáczy István*.

1. Elnök az ülést megnyitja.

2. A mult ülés jegyzőkönyve felolvastatván, hitelesítettik.

3. Elnök jelenti, hogy *Dr. Dobrovits Mátyásnak* a mai ülésre kitűzött előadása, nevezett tagnak hirtelen beállott rosszulléte miatt nem tartható meg; egyuttal felolvastatja az elnökhöz intézett levelét, melyben az előadást a következő ülés tárgyául kitűzetni kéri.

Kérelmének hely adatik.

4. Felolvastatott továbbá *Dr. Kvapil Károlynak* az elnökhöz intézett levele, melyben az egyesület tagjainak sorából való kilépését jelenti.

Tudomásul vétetik.

5. Más tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

XXX. Az orvosi szakosztály ülése 1896. november hó 18-án.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyző: Dr. *Kovács Jónás*.

1. Elnök megnyitva az ülést, üdvözli a jelenvolt vendéget: *Dr. Raisz Gedeon* egészségügyi felügyelőt.

2. *Dr. Dobrovits Mátyás* közkórházi főorvos egy kis leánykát mutat be, kit anyja hozott hozzá a hüvelyből való bő váladék s a testen levő kiütés miatt, s azon gyanujának adott kifejezést, hogy gyermeke stupráltatott volna. Bemutató a tárgyilagos vizsgálat alkalmával herpest talált, a kiütést pedig nem specificusnak jelezte. A bántalom a betegnél a bemutatás napján — 5 nap mulva — lényegesen javult.

2. *Dr. Dobrovits Mátyás*. De blenorrhoea infantum címen előadást tart, mely előadás jelen évkönyvben egész terjedelmében megtalálható.

3. *Dr. Zsigárdy* felszólal, hogy a gyógyszerész tagok is igyekezzenek az üléseken tárgyilagosan részt venni s az

ujabb gyógyszerekről előadásokat tartani; mire az elnök kijelenti, hogy ez irányban felszólítást fog közzé tenni.

4. *Dr. Schmid Hugó* főorvos egy hasszúrást szenvedett egyénről számol be, kit néhány nap előtt hoztak az országos kórház sebészeti osztályára. A beteget este 7 órakor látta, mikor is nála egy körülbelül 20 cm. hosszú, sötétkék, majdnem fekete színű bélrészlet volt előesve. A has-seb tágitása ezen bélrészletben kedvezőbb keringési viszonyokat hozott létre s így azokat reponálta. A hasüregvizsgálatánál véres savó ömlött elő, a mely folyton tartott, de végre is megszűnt. Ezután a has-sebet elzárta, prophylacticus szempontból azonban a seb alsó zugába draint helyezett el. A szurási csatorna irányából — jobbról balra s felfelé s minthogy 15 cmnyi bélrészlet volt véres, lépsértés gyanújára következtetett.

Az egyén 3 nap után peritoniticus tünetek közt elhalt.

A rendőri bonczolat eredménye a máj bal lebenyének sértését mutatta ki.

XXXI. A természettudományi szakosztály ülése 1896. november hó 23-án.

Elnök: *Schmidhauer Antal*.

Jegyző: *Szép Rezső*.

Az ülés az állami főreáliskola physikai tantermében tartatott.

1. Elnök üdvözlí a szép számmal egybegyűlt tagokat és felkéri *Antolik Károly* igazgatót, hogy mára kitűzött előadását tartsa meg.

2. *Antolik Károly* a villamosság sebessegeinek meghatározásáról értekezik még pedig szabad előadásban. Előadását a hallgatóságnak számos kísérletekkel teszi élvezetessé. Előadása befejeztekor zajosan megéljenezik.

3. Elnök megköszönve ezen kiváló érdekességű előadást, az ülést berekeszti.

XXXII. A természettudományi szakosztály ülése 1896. december hó 14-én.

Elnök: Dr. *Antolik Károly*.

Jegyző: Dr. *Szép Rezső*.

1. Elnök megnyitja az ülést és üdvözölve a szép számmal egybegyült tagokat; felkéri Dr. *Pantocsek József* urat, hogy a mára kitűzött előadását tartsa meg.

2. Dr. *Pantocsek József* megtartja előadását az „állítólagos meteorpapirokról”, mely előadás jelen évkönyvben egész terjedelmében megtalálható.

3. Elnök megköszöni az élvezetes előadást, mely a hallgatók figyelmét mindvégig lekötötte, az ülést bezárja.

XXXIII. Az orvosi szakosztály ülése 1896. december hó 2-án.

Elnök: Dr. *Tauscher Béla*.

Jegyző: Dr. *Jác István*.

1. Elnök megnyitja az ülést.

2. Dr. *Dobrovits Mátyás* hajkosz (favus) esetét mutatja be. Ismerteti az esetet, a kór aetiológiáját és prognózisát sorolja el és górcsói készítményt mutat be.

3. Dr. *Mergl Ödön*, a jótékony nőegyleti gyermek-kórházának diphtheria osztályán az 1894. év október havától mai napig sérummal kezelt diphteritis esetekről értekezik. Az előadás ez évkönyvben egész terjedelmében megtalálható.

Az előadáshoz hozzászól Dr. *Tauscher Béla* a város területén az 1881. évtől 1896. évig bejelentett diphteria eseteket közölve, megfigyelései szerint a diphteriában való halálozás a serum alkalmazása óta csökkentet volna, tehát ő is a serum alkalmazásának híve.

Dr. *Dobrovits Mátyás*, felszólal hogy praeventiv oltá-

sokról is szeretett volna valamit hallani; mire *Dr. Pantocsek József* felhozza, hogy a praeventiv oltások immunisáló hatását nem látta, legfeljebb azt tapasztalta, hogy az ily célból beoltottak ha diphtériát acquiráltak, úgy az valamivel enyhébb lefolyású volt.

Még *Dr. Mergl* reflektál *Dr. Dobrovits* felszólalására.

Végül *Dr. Zsigárdy* kérdi valjon a betegeknél a vizelet lett-e vizsgálva, mit az előadó megerősít.

4. Más tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Verhandlungen des Vereines für Naturkunde zu Presburg](#)

Jahr/Year: 1897

Band/Volume: [NF_9](#)

Autor(en)/Author(s): Anonymus

Artikel/Article: [III. Tarsul ati ugyek a pozsonyi orvos természetudományi egyesület üleseinek jegyzőkönyvei 1894-1896 ig 145-213](#)